

67. Maanantaina 20 päivänä kesäkuuta 1994

kello 12

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ainoa käsittely:

1) Ehdotus lisävaltuuksien antamisesta valtioneuvostolle lainanottoon vuoden 1994 aikana 2124

Hallituksen esitys n:o 48
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 34

2) Ehdotus vuoden 1994 toiseksi lisätalousarvioksi 2149

Hallituksen esitys n:o 47
Lisätalousarvioaloitteet n:ot 34—48
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 35

3) Ehdotus biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen hyväksymisestä 2158

Hallituksen esitys n:o 55
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 8

Esitellään:

4) Hallituksen esitys n:o 122 laiksi väestötietolain 2 §:n muuttamisesta 2162

5) Hallituksen esitys n:o 123 laiksi varallisuusverolain 24 §:n muuttamisesta „

6) Hallituksen esitys n:o 124 laiksi Lapin vajaatuottoisten metsien kunnostamisesta annetun lain muuttamisesta „

7) Hallituksen esitys n:o 125 laiksi väliaikaisista poikkeuksista työsopimuslain 2 §:n 2 momenttiin 2162

8) Kertomus hallituksen toimenpiteistä vuonna 1993 2163

Pöydällepanoa varten esitellään:

9) Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 15 hallituksen esityksestä valtion eläkelainsäädännön muuttamisesta (HE 69) „

10) Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 16 hallituksen esityksestä laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta (HE 107) „

11) Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 17 hallituksen esityksestä laiksi työntekijäin eläkelain 9 §:n poikkeuksellisesti soveltamisesta vuonna 1995 sekä laiksi työntekijäin työeläkemaksun ja työttömyysvakuutusmaksun huomioon ottamisesta eräissä päivärahoissa (HE 104) ... „

12) Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 18 hallituksen esityksestä laiksi kansaneläkelaisissa säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannuksiin annetun lain poikkeuksellisesta soveltamisesta vuonna 1995 (HE 105) „

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi toinen varapuhemies Pelttari sekä edustajat Aho E.,

Alho, Hautala, Huuhtanen, Jurva, Kalli, Kauppinen, Koski, Lahikainen, Laitinen, Lax, Lehtinen, Louvo, Luttinen, Mäki-Hakola, Perho-Santala, Pietikäinen S., Polvi, Puhakka, Pura, Riihijärvi, Rossi, Rönholm, Tiuri, Varpasuo, Viinanen, Viljamaa ja Vähäkangas.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Perho-Santala, Alho, Lehtinen, Polvi, Rossi, Riihijärvi, Lahikainen, Varpasuo, Laitinen, Tiuri ja Lax.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi ed. Puhakka, virkatehtävien vuoksi ed. Viinanen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Hautala, Kalli, Kauppinen, Koski, Pura, Rönholm ja Vähäkangas, tästä ja huomisesta päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat E. Aho, Huuhtanen, Louvo, Luttinen, Pelttari ja S. Pietikäinen ja yksityisasioiden vuoksi ed. Viljamaa sekä tämän kuun 23 päivään sairauden vuoksi edustajat Jurva ja Mäki-Hakola.

ETA-yhdentymisasiat

Puhemies: Ilmoitetaan, että valtioneuvoston 15.6.1994 päivätyllä kirjelmällä ovat puhemiehelle saapuneet valtiopäiväjärjestyksen 54 a §:ssä tarkoitetut yhdentymisasiat n:ot 18—20.

ETA-yhdentymisasioiden n:ot 18—20 ennakkokäsittelyyn lähettäminen

Puhemies: Ilmoitetaan edelleen, että puhemies on tänään toimittanut saapuneiksi ilmoitetut yhdentymisasiat eli ehdotukset

Euroopan unionin neuvoston direktiiviksi luottolaitosten, vakuutuslaitosten ja sijoituspalveluyritysten valvonnan edelleen tehostamisesta, yhdentymisasiat n:o 18,

Euroopan unionin neuvoston direktiiviksi toimitetun myöntämisestä rautatieyrityksille, yhdentymisasiat n:o 19, sekä

Euroopan unionin neuvoston direktiiviksi rautateiden rataverkon käyttöoikeuden myön-

tämisestä ja ratamaksujen perimisestä, yhdentymisasiat n:o 20,

ennakkollisesti käsiteltäviksi suureen valiokuntaan, jolle yhdentymisasiasta n:o 18 talousvaliokunnan sekä yhdentymisasiasta n:ot 19 ja 20 liikennevaliokunnan on annettava lausunto.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus lisävaltuuksien antamisesta valtioneuvostolle lainanottoon vuoden 1994 aikana

Ainoa käsittely

Hallituksen esitys n:o 48

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 34

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 34.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 2) asiasta.

Keskustelu:

Ed. Saari: Arvoisa puhemies! Nyt palauttekeskustelussa olevan kuluvan vuoden toisen lisätalousarvion pääjuonteena on niin sanotun nuorisokansliapäällikkötyöryhmän toimenpideohjelmahdotusten toteutuminen. Nämä opetusministeriön ja työministeriön pääluokkiin tehdyt määrärahaehdotukset yhteissummaltaan 695 miljoonaa markkaa, muodostavat runsaat puolet koko lisäbudjettiesityksen loppusummasta.

Nuorisokansliapäällikkötyöryhmään asetettiin viime syksynä, ja se jätti ensimmäisen mietintönsä pääministeri Aholle joulun alla. Pääministeri pyysi työryhmää kehittämään vielä toimenpideohjelmansa, mikä työ saatettiin päätökseen kuluvan vuoden maaliskuussa. Hallitus on esittänyt työryhmän ehdotuksen mukaisesti nuorten perus- ja lisäkoulutuksen aloituspaikkojen lisäämistä 33 100 opiskelijalla vuonna 94. Samoin hallitus ehdotti kunnille, kuntayhtymille ja yksityiselle sektorille työllistämistukea 6 500 vastaavalmistuneen ja 4 000 oppisopimuskoulutuksessa olevan harjoittelua ja kouluttamista varten.

Vastavalmistuneiden tuella luodaan määrällisiä, noin kuuden kuukauden mittaisia työpaikkoja. Oppisopimustuen määräksi nuorisokansliapäällikkötyöryhmä kaavaili 1 500 markkaa kuukaudessa ensimmäisenä vuonna ja 750 markkaa kuukaudessa seuraavina vuosina.

Pitkäaikaistyöttömyyttä hallitus hoitaa tässä

lisäbudjetissa mm. lisäämällä työvoimapolitiista aikuiskoulutusta 177 000 opiskelijatyöpäivällä. Lisäksi hallitus ehdotti 25 miljoonaa markkaa jaettavaksi noin kahden kuukauden pituisten harjoittelujaksojen tukemiseen 5 000 sellaiselle opiskelijalle, joiden opinnot edellyttävät pakollista työharjoittelua.

Joku on sanonut, että tie helvettiin on kivetty hyvillä aikomuksilla. Hallitus on kaikin voimin kuluvalle vaalikaudella pyrkinyt talous- ja työllisyyspolitiikassa kääntämään tuota tietä toiseen suuntaan. Niinpä hallituksen aikomusten olisi suonet toteutuvan täysimääräisinä ja ajallaan myös tämän lisätalousarvion nuoria koskevissa toimissa. Näin ei kuitenkaan käy lisäbudjetin voimaantulon viivästyessä kesäkuun viimeisiin päiviin. Pääsyy viivästykseen on se, että yhtä lisäbudjettilakia, ns. Lex Karkkilaa, koskevaa esitystä ei saatu eduskuntaan ennen kuin viisi viikkoa lisäbudjetin antamisen jälkeen.

Kyseessä oli esitys, jolla ei huomattavasta merkityksestään huolimatta ollut mitään tekemistä edellä kuvaamani nuoripaketin kanssa. Juridiikka kuitenkin vaatii, että kaikkien lisätalousarvioon liittyvien lakien on tultava hyväksytyiksi ennen kuin itse lisäbudjetti voidaan lyödä lukuun. Lisätalousarvio ja siihen liittyvät lakiehdotukset olisikin tietysti tullut antaa eduskunnalle samanaikaisesti. Tähän ajatukseen uskoakseni yhtyynee tässä vaiheessa myös hallitus.

Valtiovarainvaliokunta on pyrkinyt pehmentämään lisätalousarvion voimaantulon viivästyisestä aiheutuvia ongelmia. Olemme siirtäneet opiskelijoiden työharjoitteluun tarkoitetun kesätyön takarajaa kuukaudella eteenpäin. Sille emme mahtaneet mitään, että opiskelijoiden ja vastavalmistuneiden tukiin, jotka maksetaan työnantajalle, on haettava vielä notifikaatio Brysselistä Eta-sopimuksen mukaisesti. Tämä tuo näiden tukimuotojen soveltamiseen vielä pari kuukautta lisäviivettä. Tämä integraatiolisäkin meidän on hyvä näköjään oppia jatkossa ottamaan ajoissa huomioon. Uskon, että Siperia opettaa meitä vähitellen tässäkin asiassa.

Arvoisa puhemies! Kun kyseessä on eräänlainen työllisyyslisäbudjetti, pari sanaa tämänhetkisistä työllisyysnäkymistä.

Työministeriössä heidän arvionsa mukaan uskotaan työttömyyden keskiarvon painuvan vielä kuluvana vuonna noin 460 000:een ja ensi vuonna noin 430 000:een. Samaisen epävirallisen arvion mukaan nuorten, alle 25-vuotiaiden, työttömyys putoaisi alle 70 000:een vuonna 95. Kuluva vuoden huhtikuun lopussa alle 25-vuotiaita työttö-

miä oli 83 000, mikä jo sekin oli 4 800 henkeä vähemmän kuin maaliskuussa.

Pitkäaikaistyöttömyyden liki kolme vuotta jatkunut jyrkkä kasvu lähes pysähtyi huhtikuussa. Yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleita oli huhtikuun lopussa 128 100. Pitkäaikaistyöttömyyden kehitykseen vaikuttaa melkoisesti työhallinnon toimenpiteitten mitoitus. Nyt pitkäaikaistyöttömyyteen on satsattu tietoisesti, mikä osaltaan selittää sen kasvun pysähtymisen. Mikäli määrärahat ensi vuonna supistuvat, myönteinen kehitys on kuitenkin vaarassa niin pitkäaikaistyöttömyyden kuin nuorisotyöttömyydenkin osalta.

Työllisyyden parantamisen kannalta olisi ehdottoman tärkeää, että yritysten investoinnit lähtisivät käyntiin. Vielä viime vuonna yritykset ohjasivat tehtyjen selvitysten mukaan parantuneen tuloksensa ensisijaisesti ylivelkaantuneisuutensa korjaamiseen. Kohentunut kannattavuus ei saanut teollisuuden investointeja vielä merkittävässä määrin käynnistymään.

Teollisuuden kannattavuuden on ennustettu paranevan edelleen tänä vuonna. Jotta yritysten lainanhoitokustannukset eivät söisi investointivaraa myös nyt olemattomiin, on reaalkorot saatava laskemaan nykyisestään. Tässä asiassa Suomen Pankkikaan ei varmasti vielä ole tehnyt kaikkea mahdollista. Pääjohtaja Sirkka Hämäläisen arvio siitä, että korkojen pysyminen korkealla johtuisi inflaatio-odotuksista, on mielestäni väärä. On kenties totta, että näitä inflaatio-odotuksia jossain on, mutta niillä ei tässä 0,2 prosentin inflaatiotilanteessa ole mitään reaalista pohjaa eikä Suomen Pankin tehtävä ole lähteä missään tapauksessa näitä odotuksia ruokkimaan.

Merkittävä osa erityisesti pitkien korkojen viimeaikaisista nousuista johtuu kansainvälisistä tekijöistä. Osaltaan kielteiseen korkokehitykseen on varmastikin ollut syynä, kuten on väitetty, kotimainen eräiltä osin selkiintymätön tilanteemme. Nyt kun kotimaiset palaset alkavat olla järjestyksessä, uskon, että myös korot kääntyvät hiljalleen uudelleen laskuun. Näin tietenkin sillä edellytyksellä, että kansainvälinen kehitys ei radikaalisti vaikuta päinvastaiseen suuntaan.

Arvoisa puhemies! En tässä yhteydessä malta olla puhumatta sosialidemokraattisen opposition älyllisestä epärehellisyydestä ja suoranaaisesti kaksinaamaisuudesta taloutemme tosiasioiden edessä. SDP tuntuu ensiksikin demagogiasaan luottavan siihen, että kansalaisten poliittinen muisti ei ulotu yli kolmen vuoden taakse. On tietenkin mahdollista, että he ovat tässä suhte-

sa oikeassa. Yhtä mahdollista on, että he aliarvioivat kansalaisten kyvyn nähdä opposition propagandan läpi. (Ed. Kasurinen: Valiokunnan puheenjohtaja pitää puhetta!)

Puheenjohtaja Lipponen on kauhistellut julkisuudessa valtion velan kehitystä aivan oikein. (Ed. Hämäläinen: Puhemies, onko tämä valiokunnan puheenjohtajan puhetta?) Samaan aikaan SDP esittää kuitenkin lisätalousarvioon jättämässään vastalauseessa yhteensä miljardin markan lisäyksiä työministeriön ja ympäristöministeriön pääluokkiin. Pitänee paikkansa? Millä nämä rahoitettaisiin? Luultavasti velanotolla.

Myös valtiovarainvaliokunta on joutunut esittämään nettolainanoton lisäystä 300 miljoonaa markkaa hallituksen esittämää enemmän. Noin kolmannes tästä aiheutuu siitä, että hallituksen esityksessä arvonlisäverolain muuttamisesta esitettiin henkilökuljetustoiminnan osalta 6 prosentin verokantaa 9 prosentin sijasta. Hallitus antoi lisätalousarvion antamisen jälkeen myös esityksen lannoiteverolain kumoamisesta, minkä johdosta lannoiteveron tuloarviosta on vähennetty 210 miljoonaa markkaa.

Maataloustulosopimus tehtiin viikko sen jälkeen, kun lisäbudjettiesitys oli annettu eduskunnalle. Hallituksen tarkoituksena tietävästi on, että tätä koskevat budjettimuutokset annettaisiin eduskunnalle syksyllä kolmannessa lisäbudjetissa. Kolmanteen lisätalousarvioon jäänevät myös alkoholilain viivästymisen johdosta tehtävät budjettimuutokset, jotka valiokuntavaiheessa jouduttiin vetämään nyt käsitellyssä olevasta lisäbudjetista yli.

Se, että eduskunnalle jo ennen lisäbudjettia annetun alkoholijuomaverolain voimaantuloaika täsmentyi valtiovarainvaliokunnassa, teki meille mahdolliseksi tarkemmat arviot eri veroerien tuotoista. Nämä on nyt valiokunnan mietinnössä kirjattu talousarvioon.

Ed. T e n n i l ä (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minusta oli järkyttävää kuunneltavaa ed. Saaren puheenvuoro siltä osin, että hän oli tyytyväisen kuuloinen siihen, että työttömyys putoaa 470 000:een ehkä vuoden loppuun mennessä ja peräti 400 000:een jo ensi vuonna. On järkyttävää, jos tällaisia asioita pidetään suurena saavutuksena. 400 000 työttöntä on sekin Euroopan pahimpia tilanteita. Tässä näkyy, että keskustapuolueen asenne työttömyyden suhteen on täydellisen alistunut. Te ette enää edes yrittä.

Marraskuussa 75 Kekkonen julisti Suomeen hätätilan, kun työttömiä oli 63 200. Nyt ruvetaan

hurraamaan, jos päästään 400 000 työttömään. Se, mistä teidän, ed. Saari, olisi pitänyt puhua ja mitä meidän pitäisi tehdä, on pienituloisten tuloelvytys. Siitä te ette puhuneet mitään, koska te ette voi siitä puhua. Tehän olette tälläkin viikolla leikkaamassa pienituloisten tuloja. Se on kysymys, josta pitäisi lähteä liikkeelle, jotta tämän maan kotimarkkinat lähtisivät sulamaan siitä jäästä, johon ne on ajettu.

Ed. K a s u r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuuntelin ed. Saaren puheenvuoroa suuren ihmetyksen vallassa, ja kun olen tottunut näiden vuosien aikana siihen, että silloin kun valiokunnan puheenjohtaja esittelee valiokunnan mietintöä, sen tulee tapahtua tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti. Haluan vielä muistuttaa ed. Saarta siitä, että me emme ole nyt keskustapuolueen puoluekokouksessa ja olisin edellyttänyt, että tämä puheenvuoro olisi ollut toisella tavoin rakennettu, kuin mitä se oli.

Ed. Perho-Santala merkitään läsnä olevaksi.

Ed. S a a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toteaisin ed. Tennilälle, että tiedän kyllä ja me jokainen tiedämme, että 430 000 työttömän työttömyysluku on järkyttävä, se on hirvittävä. Mutta se on kuitenkin parempi kuin 460 000, ja minusta tässä on merkittävää se käänne, että me olemme päässeet sellaiseen kehitykseen, jossa työttömyys on kääntynyt alenevaan suuntaan.

Minä uskon, että juuri työttömyyden määrä ja sen kehitys on se avainkysymys, jolla ratkaistaan, pääsemmekö me tästä alenevan talouden kierteestä nousevan talouden kierteeseen. Jos me saamme työttömyyden kääntymään selvään laskuun, josta nyt ensimmäisiä heikkoja merkkejä on olemassa, on mahdollista, että me pääsemme sellaiseen nousevan talouden kierteeseen, jossa vähenevä työttömyys antaa kansalaisille uskoa tulevaisuuteen, antaa heille rohkeutta käyttää rahojaan, investoida ja sillä tavoin luoda uusia työpaikkoja, jotka taas tätä kehitystä ruokkivat.

Ed. Alho merkitään läsnä olevaksi.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Erityisesti ed. Kasurisen pu-

heenvuoro osoitti, että sosialidemokraateissa on selvä hätäntyminen ja katkeruus keskustan hyvin sujuneen puoluekokouksen johdosta viime viikonvaihteessa. Teillä oli sellainen ajatus, että siellä tapahtuu hajaannus ja se olisi ollut teille mieleen, mutta nyt te olette katkeria ja suorastaan ette malta olla esittämättä mielipiteitänne, kun toisin on käynyt.

Mitä tulee ed. Tennilään, jolle varsinaisesti pyysin puheenvuoron, aikanaan kun olin opposition puolella, niin jo viime vuoden lopulta saakka olen selkeästi sanonut, että Suomessa ei päästä alle 350 000 työttömän käytännöllisesti katsoen tämän vuosikymmenen loppuun mennessä, ellei tapahdu mitään aivan järjestyttävää. Tämä on kylmä totuus. Sille ei mahdeta mitään, koska tuotannossa ei tarvita enää sellaisia työntekijämääriä valitettavasti. Siitä syystä onkin yhteiskunnassa ryhdyttävä selvittämään, miten näiden suurtyöttömyyden uhrien, jos näin voidaan sanoa, sekä henkinen että aineellinen elintaso voidaan jatkossa hoitaa.

Toisaalta kuitenkin ed. Saaren puheenvuoro siitä, että hän ei lähtenyt mahdolluuksiin positiivisissa odotuksissaan ensi vuoden puolella, silloinhan sosialidemokraatit astuvat tässä maassa valtaan ja nähdään sitten, kuinka se työttömyys alenee, kun olette siitä neljä vuotta puhuneet, teidän toiminnalle. Oli hyvä, että ed. Saari ei antanut liian suuria odotuksia sosialidemokraateille, vaan saatte rauhassa nyt sitten toteuttaa sitä politiikkaa, jota olette jauhaneet tässä neljä vuotta hallituksen kimpussa ja toteuttaa myös korkean työllistämistason unelman.

Ed. S e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin kiinnitin huomiota samaan asiaan kuin ed. Kasurinen, että olisin kovasti hämmästynyt, jos täällä valtiovarainvaliokunta olisi ottanut samoja kantoja kuin keskustan puoluekokous on ottanut. Eli tässä mielessä ed. Saaren esittelypuheenvuoro oli kyllä kovin propagandistinen ja piti sisällään niitä samoja aineksia, joita hallituksen edustajat täällä ovat esittäneet. Siinä luvattiin taas mm. korkojen alenemista. Teidän takianne korot ovat jälleen olleet nousussa. Siinä luvattiin työttömyyden alenemista marginaalisella tasolla, ei mitään käännettä politiikkaan.

Haluan tässä yhteydessä kiinnittää huomiota siihen, että jos kerran yhdistetään valtiovarainvaliokunnan mietintö ja keskustan puoluekokous, niin täytyy entistä suuremmassa määrin kiinnittää huomiota keskustan puoluekokous-

linjaukseen EU-jäsenyyteen, johon monet keskustalaiset täällä ovat ottaneet myönteisen kannan. Jyväskylän ja Tampereen yliopistoissa tehdyn kansantaloustieteellisen tutkimuksen mukaan näyttää siltä, että työllisyysvaihtoehtona Eta-jäsenyyks saattaa olla EU-jäsenyyttä parempi. Tässä mielessä te olette propagoinut sellaista ratkaisua, joka on työllisyyden näkökulmasta huonompi. Mielestäni ed. Tennilän esittämä kritiikki on aivan oikeutettua. Ette te todellisuudessa halua työttömyyttä alentaakaan, eikä teidän talouspoliittiset linjauksenne ole sen suuntaisia.

Ed. L i n d q v i s t (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pyysin puheenvuoron ed. Tennilän puheenvuoron johdosta. Hän ilmoitti puheenvuorossaan, että keskusta on lamaantunut ja antanut periksi suurtyöttömyyden edessä. Tämähän ei todellakaan pidä paikkaansa, vaan keskusta taistelee säilyttääkseen jokaisen työpaikan maassamme. Keskusta on myös rakentanut hyvin monipuolisia malleja tällä kaudella, joilla on luotu uusia työpaikkoja varsin merkittävä määrä.

On erittäin hyvä asia Suomen kannalta, että myös tasavallan presidentti on tänä päivänä ottanut kantaa voimallisesti siihen, että on tehtävä jopa erittäin radikaaleja toimia väliaikaisesti, jotta työttömyyden esteet voitaisiin poistaa. Tämä on se linja, jota hallitus on halunnut viedä eteenpäin, mutta oppositio on kaikkensa tehnyt, ettei työllisyys paranisi. Olemassa olevista eduista ja lisäeduista, joita jokainen odottaa, ei luovuttaisi. Tämähän on tullut esille, kun syksyn palkankorotuksia on vaadittu eri ammattiliitoissa.

Ed. Lehtinen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. T e n n i l ä (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Toteaisin vielä kerran, että 430 000 työtöntä vuoden 1995 lopussa on jotakin sellaista, joka on järkyttävää. Sen hyväksyminen jos sinänsä on järkyttävää. Aivan toisenlaisia tavoitteita pitää esittää. Toisenlaisia päämääriä pitää ryhtyä rakentamaan.

Ed. Saaren puheenvuorossa kiinnitti huomiota se, että hän laskee kaiken kasvun varaan. Se ei tule työllisyystilannetta merkittävästi yksinään korjaamaan, vaan tarvitaan laaja toimenpideohjelmakokonaisuus. Eduskunnassa maaliskuun alussa totesivat molemmat kaksi presidenttiä aivan samaa, että pelkän kasvun varaan rakenta-

minen työllisyyden hoitamisessa tulee osoittautumaan suureksi virheeksi. Niin tulee käymään.

Tarvitsemme erityistoimia, laaja kokonaisuus ja siihen tarvitaan myös työllisyshallitus. Minä toivon, että keskustapuolue muuttaa asennettaan eikä lähde siitä, että näin vain menee ja näin mennään, ja että siihen yhtyy joku ed. Aittoniemi veisaamaan sitä virttä, että no ottakaa siitä ja näyttäkää. Tässä tarvitaan nyt laajapohjainen yhteistyö, jolla on selkeä tavoite siitä, että suuryöttömyys Suomesta nimenomaan nujerretaan. Siinä tarvitaan laajuutta, ei se ole jonkin porukan asia, kun maamme tässä tilassa nyt on.

Ed. K o s k i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Saaren vastauspuheenvuoron vuoksi tahdon lähinnä oikoa. Hänen käsityksensä, että työttömyyden alenemisen suunta pitäisi säilyttää, edellyttäisi juuri pitkäaikaistyöttömyyden katkaisemiseen lisäpanostuksia, joita sosiaalidemokraattien vastalauseessa esitetään. Jos nimittäin loppuvuodeksi ei osoiteta lisärahoitusta pitkäaikaistyöttömien ja nuorisotyöttömien työllistämishankkeihin, jo loppusyksystä työllisyysluvut rupeavat heikkenemään todella nopeasti. Tällä hetkellä työllistämistoimet ovat ennätystasolla lopultakin, kun maan työttömyys on ollut ennätystasolla jo kolme vuotta. Nykyiset määrärahat eivät riitä pitämään työllistämistoimia ja työllisyyskoulutusta tällä tasolla koko loppuvuotta, vaan siihen jää nyt ilmeisesti vaalienodotuspiikki, korkeampi taso, joka putoaa vuodenvaihdetta lähestyttäessä, kun tarvittava lisärahoitus lisäbudjetissa ei osoiteta.

Ed. Lindqvistin puheet olivat niin toisesta maailmasta, että niitä nyt ei kannattane paljon kommentoida. Hallituksen vastuulla on koko menneen kolmen vuoden ajan ollut, että Suomen työllisyyspolitiikka on ollut ponnetonta ja passiivista. Se on johtanut työttömyyden kasautumiseen kohtuuttoman korkealle tasolle ja on viemässä Suomea rapakunnossa Eurooppaan.

Edustajat Polvi ja Rossi merkitään läsnä oleviksi.

Ed. V ä h ä n ä k k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vähän ihmettelin uunituoreen untuvikkokepulaisten eli ed. Aittoniemen puheenvuoroa, että sosiaalidemokraatit olisivat jotenkin kateellisia, että keskustan puoluekokous oli niin, oliko se harmoninen vai yksimieli-

nen tai muuta. Harvoin olen keskustapuolueen kohdalla nimenomaan noin riitaista puoluekokousta televisioruudun välityksellä nähnyt tai kuullut. Siellä oli kättä nyrkkiin puristavia puheenvuoroja ja änkryöntiä eri suuntaan, jopa runsas kolmannes äänesti toisin kuin puheenjohtaja toivoi ja vielä niin, että vähemmistöön jääneen porukan nokkahenkilö kulki myymässä uuden puolueen perustamiseen tähtääviä rintamerkkejä ja ilmoitti, että hän tulee voittamaan tämän "skaban" pääministerin kanssa. Hyvin vähän tietysti Yle näitä riitaisuuksia näytti, mikä johtuu kai Ylen uudesta hallintoneuvoston puheenjohtajasta, jonka sensuurimiekka vaikuttaa varmasti siihen asiaan.

Mitä tulee työttömyyden hoitoon, niin keskustavetoinen hallitus ei ole sitä millään tavoin itse hoitanut, vaan onnellisten sattumien ja devalvaatioiden vuoksi on muutama tuhat työpaikkaa ilmaantunut. Holkerin hallituksen aikana, jota usein moititaan, työttömyys putosi alle 100 000 ihmisen. Nyt täällä melkein ilosta itkee ed. Saari, että ehkä kenties vuoden kuluttua ei olekaan kuin pyöreästi 450 000 työtöntä. Kyllä kansa vastaa teille näihin puheisiin ensi maaliskuussa.

Ed. Riihijärvi merkitään läsnä olevaksi.

Ed. M a t t i l a (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ensinnäkin ed. Vähänäkielle ja eräille muillekin, jotka ovat keskustan puoluekokouksesta antaneet väärää kuvaa. Sanoisin, että itse paikalla olleena kokous antoi kyllä aivan toisenlaisen kuvan, kuin täällä on haluttu esiin nostaa. Se oli yksimielisempi kuin mitä te osaatte kuvitellaan.

Mitä tulee työttömyyteen, haluan kiistää kaikki sellaiset syytökset, että hallitus ei olisi työttömyyden poistamiseksi tehnyt mitään. Toki on tehnyt. Tämän vuoden lisätalousarviot, nyt käsiteltävänä oleva ja edellinen, ovat siitä konkreettisia esimerkkejä.

Kysyn, miksi yhteiskuntasopimusta ei saatu aikaan, miksi Kalevi Sorsan tuposopimus aikoi- naan kumottiin. Työttömyys nimittäin, hyvät kollegat, löytyy seuraavien lukujen välistä. Jos joku henkilö saa 10 000 markkaa palkkaa, hänen käteensä jäävä summa on 5 500 markkaa pyöreästi, kun työnantaja joutuu vastaavasti keräämään noin 16 000 markkaa rahaa voidakseen maksaa tämän 10 000 markan palkan. Työttö-

myys on 5 500 markan ja 16 000 markan välissä. Minä olen samaa mieltä kuin ed. Tenniläkin, että yksistään talouden kasvulla asiaa ei hoideta kuntoon, mutta tarvitaan sellaisia muutoksia niin nykyisen kuin tulevienkin hallitusten aikana, joissa puretaan sitä viidakkoa, jonka olemme asettaneet.

Ed. S a a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Koskiselle toteaisin, että lisäbudjetissa on osoitettu 695 miljoonaa markkaa nimenomaan pitkäaikaistyöttömyyden katkaisuun, nuorisotyöttömyyden alentamiseen koulutuspaikkoja ja harjoituspaikkoja lisäämällä. Valitettavasti tämän soveltaminen nyt siirtyy niistä syistä, joita puheenvuorossani kuvailin. Tästä valitettavasta siirtymisestä johtuen se tietysti lisää sitä mahdollisuutta, että nämä rahat kohtuudella vuoden loppuun saakka kestävät. Ed. Koskiselta jäi kuitenkin ilmeisesti huomaamatta, että kiinnitin puheenvuorossani huomiota siihen, että tämä myönteinen kehitys saattaa vaarantua, ellei ensi vuodelle näitä varoja pystytä osoittamaan riittävästi.

Edustaja Tennilälle toteaisin, että pelkällä kasvulla ei tietenkään ongelmaa hoideta. Viitataan ed. Mattilan puheenvuoroon. Mutta totean myös ed. Tennilälle, että se on yksi tärkeä osa sitä perustaa, jolla asiaa hoidetaan. Minä vain kysyn, miten ilman kasvavaa taloutta hoidettaisiin työttömyyttä.

Ed. K o r v a (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Keskustelu työllisyydestä salissa tuntuu saavan aina aika vilttejä sävyjä. Erityisesti sellaiset sävyt, että joku toteaa, että tuo ja tuo osapuoli ei edes pyri työllisyyden parantamiseen tässä maassa, ovat aika väärässä. Voisi sanoa, että populismillakin pitäisi tietysti olla rajansa. Minä uskon, että salissa oleva jokainen puolue ja varmasti jokainen kansanedustaja vilpittömästi pyrkii tekemään kaikkensa, jotta kauhea työttömyystilanne saataisiin paranemaan. Se, mitä keinot ovat käytännössä, on tietysti asia erikseen. Siihen pitäisi nyt energiaa kaiken kaikkiaan suunnata.

Kun ed. Vähänäkki kehui työllisyyspolitiikkaa Holkerin hallituksen kaudella, toki voi sanoa, että silloinhan todella tässä maassa oli hyvä työllisyystilanne. Mutta kun ryhdytäänkin miettimään, minkälaisilla keinoilla se saatiin, siinä hän ongelman ydin onkin. Nyt tällä hallituskaudella kuitenkin silloisen kauden työllistämisen virheratkaisuja ilman muuta osittain maksetaan.

Mutta olipa niin tai näin, niin tästä eteenpäin mentynä varmasti tullaan tarvitsemaan tätä paljon puhuttua kasvua niin Suomessa kuin koko maailman laajuisestikin. Edelleenkin tulevalle hallitukselle jää varmasti hyvin vahva työllistämisohjelman tekeminen siitäkin huolimatta, että kaikki merkit viittaavat tällä hetkellä tilastojen valossa siihen, että kyllä työllisyystilanne selkeästi on paranemassa, mutta hirveän paljon vielä tehtävää löytyy.

Ed. T e n n i l ä (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Mattilalle toteaisin, että Saksassa työnantajalle teollisuudessa työntekijän palkkaaminen maksaa 50 prosenttia enemmän kuin Suomessa. Sellaiset analogiat, että meillä on liian kalliit palkat jne., ovat totaalisen vääriä. Se malli, joka tuon puheenvuoron takana on, on halpatyön Suomi, jokin T-paitojen tuottaja. Se olisi lopullinen katastrofi. Me pärjäämme vain korkean teknologian osaamisen maana, jossa satsataan koulutukseen ja korkeatasoisen teollisuuden ja palvelutuotannon kehittämiseen. Ed. Mattilan mallissa on täydellinen virhe taustalla ajatuksissa. Me tarvitsemme todella kasvua, mutta mistä sen pitäisi lähteä liikkeelle, se on se, mistä on kiistelty kolme vuotta. Me olemme edelleen sitä mieltä, että pienituloisten tuloelvytys on se, jota tarvitaan, jotta kotimarkkinoilla alkaa tapahtua jotakin myönteistä. Vientihän on vetänyt huippuvauhtia, mutta kun raha ei vain leviä kotitalouksiin eikä pienituloisille, tilanne pysyy pahana ja jatkuu pahana.

Ed. Korvalle toteaisin vielä sen, että väärä politiikka on väärää politiikkaa. Meillä on harjoitettu uusliberalistista, monetaristista, kireää politiikkaa. Se on tuottanut työttömyyttä ei vain meillä vaan kaikkialla muuallakin. Te lähditte väärälle tielle yksinkertaisesti alun alkaen.

Ed. H ä m ä l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Eduskunnan sääntöjen mukaan valiokuntien puheenjohtajat saavat ennen muita puhujia käyttää esittelypuheenvuoron valiokunnan mietinnöstä. Ed. Saari käytti nyt valtiovarainvaliokunnan puheenjohtajana samaa oikeutta. Hän oli saanut puheenvuoron ohittaen aikaisemmin puheenvuoron pyytäneet edustajat, mutta hän ei tyytynyt käyttämään valiokunnan puheenjohtajan esittelypuheenvuoroa, vaan hän puheenvuorossaan erittäin voimakkaasti hyökkäsi mm. sosialidemokraatteja kohtaan tavalla, jota suinkin ei ole valiokunnan mietintöön kirjoitettu, ed. Saari. Hän käynnisti myös debatin, jossa hän

ei puolustanut valiokunnan mietintöä vaan kävi puolustustaistelua hallituksen talouspolitiikan johdosta. Minusta hän on väärinkäyttänyt valiokunnan puheenjohtajan asemaa erittäin törkeällä tavalla, jota aikaisemmin täällä ei ole nähty. Paheksun syvästi tätä, arvoisa puhemies.

Viikon vaihteessa kävin katsomassa taidetta. Mieleeni jäi näyttelystä taulu, jossa tummanpuhuva jättiläiskissa yritti turhaan pujottautua pienen vanteen läpi. Taulun nimi oli Arviovirhe. Minulle tuli oitis mieleen hallituksen talouspolitiikka. Sitäkin voi lähinnä kuvata yhdellä sanalla: arviovirhe. Hallitus julisti laman päättyneeksi jo talvella. Nyt se yrittää ponnistaa hyppyyn talouden kasvu-uralle, mutta eihän siitä mitään tule. Paisuva budjetti, budjettivaje ja ylikorkeat korot tekevät siitä yhtä mahdottoman kuin sille jättiläiskissallekin, tulee mahalasku hallituksen politiikalle, ja sitä voi yhtä hyvin kuin eilen näkemääni taulua todellakin kuvailla sanalla "arviovirhe".

Lisätalousarvion perustelut kuvaavat arviovirhettä erittäin hyvin. Hallitus näkee talouden kehityksessä aikaisempaa enemmän myönteisiä piirteitä. Se uskoo myös kokonaistuotannon olevan voimakkaassa ja vakaassa nousussa. Tämä optimismi on kuitenkin aivan ilmeisen ylivirittynyt ja ennen aikaista. Mitään näyttöä kokonaistuotannon kasvusta ei oikeastaan vielä ole, saati että kasvu olisi vakaalla pohjalla. Päävastoin talous on edelleenkin hyvin epävakaa pohjalla. Vakaassa nousussa tällä hetkellä ovat valitettavasti olleet vain korot. Korot ovat olleet nousussa jo talvesta lähtien. Viime päivinä ne ovat hyvin voimakkaasti ja levottomasti liikkuneet ylöspäin.

Reaalitaloudesta tälle ilmiölle on vaikea löytää minkäänlaista selitystä. Suomessa kasvu ei ole vauhdittunut, inflaatio on teollisuusmaiden alhaisimpia, talouden ylikuumenemisesta ei ole mitään näyttöjä. Korot ovat ulkomailla olleet nousussa, ja osa Suomen nousupaineesta voidaan selittää tietyistä ulkomaisista nousuista, vaikka niissä maissa taloustilanne onkin pohjimmiltaan aivan erilainen.

Kaiken kaikkiaan hallitus saa mennä itseensä vakavasti. Sen hapuila ja epävarmuus keskeisissä talouskysymyksissä ja linjauksissa, kuten EU-ratkaisuissa, ovat merkittävästi vaikuttaneet siihen, että meillä Suomessa tällä hetkellä on poikkeuksellisen korkea korkotaso. Hallituksella ei ole menokehyksiä. Ministerit ja Suomen Pankki ovat huonoissa nokitteluväleissä. Aivan viime päiviltä, arvoisa puhemies, haluan lukea viime

torstain Kauppalehden pääkirjoitusta. Kauppalehti pääkirjoituksessaan analysoi tilannetta eduskunnan annettua hallitukselle luottamuslauseen.

Kauppalehti sanoo: "Moni toivoi, että luottamuslause vaikuttaa rahamarkkinoihin korkoja laskevasti. Näin ei ikävä kyllä tapahtunut. Pääministerin lausunto Reutersin kansainväliseen levytykseen kuului: 'Päätän maanantaina hallitukseni kohtalosta'. Se oli typerä lausunto, täysin riippumatta siitä, mitä pääministeri on sanonut tai tarkoittanut. Noin markkinat sen lukivat." Kauppalehti jatkaa: "Tilanne on nyt vaarallinen. Korkotasoa on selvästi korkeampi kuin vuosi sitten. Korot eivät saa jäädä näin korkeiksi, muuten lupaavasti alkanut nousu kääntyy laskuksi, pankkikriisi tulee takaisin ja työttömyys kääntyy taas nousuun."

"Politikointi ajoi jälleen maan edun edelle", sanoo Kauppalehti.

Haluan erityisesti siteerata tässä yhteydessä Kauppalehteä, jotta tälle kritiikille voidaan saada leveyttä ja syvyyttä. Se todellakin kaikuu muistakin julkaisuista kuin sosialidemokraattien ja muiden oppositiopuolueiden lehdistä, ja se kaikuu muistakin järjestöistä, kansanliikkeistä, teollisuuden ja kaupan järjestöistä kuin oppositiota lähellä olevista järjestöistä.

Hallituksen ohella voidaan tietysti kritiikki kohdistaa myös Suomen Pankkiin, joka on epäonnistunut korkojen hallinnassa. Suomen Pankki on operoinut lähinnä lyhyillä koroilla, antanut pitkien korkojen nousta ja sitten viimeksi ilmeisesti antanut myös lyhyiden korkojen pompata ylös. Ei riitä, että lyhyiden ja pitkien korkojen eroa kurotaan umpeen, sen on tapahduttava oleellisesti alhaisemmalla tasolla. On selvää, että kun reaalikorko hipoo jo kymmentä prosenttia, investoinnit eivät lähde käyntiin toivotulla tavalla. Ei ole olemassa sellaista esimerkkiä maailmasta taloudesta, jossa nopea kasvu ja korkea korko yhtä aikaa voisivat toteutua.

Rahapolitiikassa onnistuminen on nyt tärkeämpää kuin juuri koskaan aikaisemmin. Elleivät reaalikorot painu alas, talouskasvu ei lähde käyntiin tai jää hyvin alhaiseksi. Yhdessä suuren budjettivajeen, valtion velan ja työttömyyden kanssa korkea korko muodostaa sietämättömän, kestävämmän tilanteen, joka enteilee todellista katastrofia maan taloudelle.

Hallituksen hapharjoituksen EU-ratkaisuissa on päätyttävä, ja sen on saatava muutenkin uskottavuutta toimilleen. Yhdessä Suomen Pankin kanssa hallituksen on löydettävä sellainen strate-

gia, jolla rahamarkkinoiden epävarmuus poistuu ja korot laskevat. Syksyllä on edessä budjetin teko, EU-kansanäänestys. Silloin jälleen koetellaan talouspolitiikan uskottavuutta. Jos korot juuttuvat pitkäksi aikaa nykyiselle korkealla tasolle, voi koko talouden rahoitusperusta pettää, ja seuraukset ovat silloin todella tuhoisat.

Selvää on jo nyt, että eräs hallituksen talouspolitiikan kulmakivi on rapautunut. Hallituksen mielilausehan on ollut pitkin talvea korkoelvytys. Nythän me olemme nähneet, että korkoelvytyksestä ei voi olla puhettakaan. Velalla rahoitetaan lisäbudjetissakin maataloudelle annetut lisätuet ja veronhuojennukset. Velalla rahoitetaan myös lisätyt työllistämistoimet. Hallitus on nyt selvästi pilkkaamallaan velkaelvytyslinjalla.

On aivan oikein tietysti, että hallitus lopulta myöntää, ettei pitkäaikaistyöttömyyttä ja laajaa nuorisotyöttömyyttä pystytä katkaisemaan ilman erikoistoimia vain nousua odotellen. Hallitusta pitää tietenkin kiittää ja onnitella siitä, että se on lopulta oivaltanut tämän asian. Mutta kysyä sopii, miksi vasta nyt. Miksi välillä piti nähdä niin paljon kurjistumista, niin paljon kärsimystä ennen kuin näihin ratkaisuihin on päästy? Lisäbudjetissa on nyt panostettu esimerkiksi juuri nuorten työllistämiseen ja koulutukseen. Hallituksen työllisyyspolitiikkaa valitettavasti kuitenkin vieläkin voi kuvata sanoin ”liian myöhään ja liian vähän.”

Onnetonta on kaiken lisäksi se, että kun viimeinkin hallitus on hyviä ja oikeita työllistämispätkiä lisäbudjettiinsa saanut sisällytetyksi, ne vesittyvät hallituksen oman vitkuttelun ja tunaroinnin takia. Nuorten ja vastavalmistuneiden työllistyminen, kesätöiden tarjonnan lisääntyminen uhkaa vesittyä täysin siitä syystä, että lisäbudjetti nyt vasta kesän ollessa kukkeimmillaan on eduskunnan käsittelyssä. Hallitus itse viivytteli lakien antamista, aivan niin kuin valionkunnan puheenjohtaja kertoi, ja lisäbudjetin uudet tukitoimet pitää saada vielä lisäksi Brysselsissä hyväksyttyksi, joten ollaan jo syksyissä ennen, kuin nuorten työllistämiseksi päästään varsinaisesti näitä lisäbudjettivaroja käyttämään, ja tämä jos mikä on onnetonta tunarointia.

Työllisyysnäkömät eivät muutenkaan ole kovin valoisat. Pitkäaikaistyöttömyys on saatu pysähtymään ja työttömyyslukujen nousu on nyt taittunut, mutta se on ennen kaikkea juuri nimenomaan niiden työvoimapolitiittisten toimenpiteiden syytä ansiota, joista hallitus pitkään kieltäytyi. Työvoiman kysyntä ei sen sijaan näytä olevan kasvussa, investoinnit antavat odottaa it-

seään ja näin ollen myös työllistyminen terveellä tavalla talouden käyntiinsaattamisen kautta antaa sekin odottaa itseään.

Sen vuoksi, arvoisa puhemies, sosialidemokraatit tulevat tämän lisäbudjetin yksityiskohtaisessa käsittelyssä erityisesti kiinnittämään huomiota vielä työvoimapolitiikkaan ja myös asuntorakentamiseen, asuntojen korjaustoimintaan, joka on erityisen tehokas työllisyyden hoitamiskeino. Me tulemme näistä asioista tekemään esitykset budjetin yksityiskohtaisessa käsittelyssä ja muissa sosialidemokraattisten edustajien puheenvuoroissa tarkemmin perustelemaan niitä.

Ed. Lahikainen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Hämäläinen totesi, että pääministeri Ahon varomattomat puheet ovat sellaisia, jotka saattavat nimenomaan nostaa korkotasoa, heikentää taloudellista pohjaa. Mutta miten olisi, ed. Hämäläinen ollut sitten, jos hallitus olisi, viime torstainako se nyt oli, välikysymyskeskustelun äänestyksessä kaatunut, mihin te raivokkaasti pyritte? Miten te arvellette siinä tapauksessa, että korkotason olisi käynyt, valuuttavirtausten käynyt ja maan taloudellisen pohjan kehityksen siinä tapauksessa olisi käynyt.

Minä väitän, että korkojen nousun pohjalla eräänä perussyynä on se raaka oppositiopolitiikka, jota erityisesti sosialidemokraatit tällä hetkellä, vaikka maa on suurissa vaikeuksissa, siitä huolimatta vastuuttomasti ajavat nyt, kun tarvittaisiin tasapainoisempaa poliittista toimintaa, joka näkyisi myös ulospäin. Kiistat ovat kiistoja, väitteet väitteitä, mutta siitä huolimatta jossain määrin tasaisempaa tämän pitäisi olla, niin kuin Itävallassa, Ruotsissa, Norjassa myös nyt esillä olevat EU-keskustelut, vaikka ollaankin eri mieltä.

Mitä tulee arviointivirheisiin — kun kissa työnsi siitä pienestä luukusta itseään läpi — arviointivirheitä tuli vuoden 90 syksyllä, kun tehtiin budjetti 4 miljardia markkaa ylijäämäiseksi sosialidemokraattisen valtiovarainministerin toimesta. Seuraavana vuonna 91 kesällä jo nähtiin, että se on vähintään 25 miljardia markkaa alijäämäinen. Mutta tämä ei ollut arviointivirhe, vaan se oli tietoisesti sosialidemokraattien taholta tehty hämäys, ja siitä syystä te ette missään tapauksessa millään hinnalla, vaikka olisitte saa-

neet kaikki ministeripaikat, te ette olisi tulleet koskaan tähän hallitukseen, koska te tiesitte, mihin te olette talouden ajaneet vuosien 87—91 välillä; tiesitte, mihin olette ajaneet, te ette olisi tulleet missään vaiheessa mukaan hallitukseen. Tämä ei ollut arviointivirhe, vaan tahallinen hämäys. Nyt tämä hallitus on pyrkinyt korjaamaan, mitä on korjattavissa.

Ed. L a i n e (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Hämäläinen sanoi äsken, että ei täällä eduskuntasalissa kukaan valiokunnan puheenjohtaja ole esiintynyt vastaavalla tavalla käyttäessään etuoikeusjärjestystä saada puheenvuoroa kuin äsken ed. Saari. Olen tältä osin ed. Hämäläisen kanssa eri mieltä. Muistan, miten edellinen perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja käyttäytyi vastaavalla tavalla. Arvostelin sitä puheenvuoroa, ja omatuntoni ei nyt salli olla osallistumatta tähän arvosteluun tälläkin kertaa, koska mielestäni ed. Saari todella käytti väärin valiokuntapuheenjohtajan etusemaa puheenvuoroa käyttäessään. Sosialidemokraatteja täällä saa arvostella, ja se on varmasti ihan oikeinkin, mutta sitä varten ovat muut puheenvuorot eikä valiokunnan puheenjohtajan puheenvuoro käytettävissä.

Jos rouva puhemies sallii, samalla haluaisin todeta, että kun ed. Lindqvist sanoi, että kukaan ei halua luopua lisäeduistaan, hän tarkoitti ammattiyhdistysliikkeen jäsenistöä. Ed. Mattila puhui Sorsan yhteiskuntasopimuksen solmimattajäämisen vaikutuksista. Minä haluaisin näiden puheenvuorojen johdosta todeta, että Holkerin hallituksen viimeisen vuoden ja tämän nykyisen hallituksen kahden ensimmäisen toimintavuoden aikana molemmat hallitukset harjoittivat sellaista politiikkaa, että sadan kaikkein parhaiten tässä maassa ansioita saaneiden, siis tuloja saaneiden keskimääräinen ansio kasvoi noin 200 000 markalla. Eikö, ed. Lindqvist, joka nyt on poissa salista, ja samoin ed. Mattila, teillä ole mitään sanottavaa tällaisen kehityksen johdosta? Käykää näihin suuriin tuloihin käsiksi alkääkö antako niiden kasvaa!

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. S a a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on käytöstäni arvosteltu, ja täytyy nöyränä ottaa arvostelut vastaan. Myönnän, että puheenvuorossani yksi kappale käsitteli sosialidemokraattien politiikkaa, joka minun

ehkä olisi pitänyt jättää puhumatta, kun puheenvuoro oli etuoikeusjärjestyksessä.

Minusta sosialidemokraattien harjoittama politiikka on kuitenkin huomiota herättävä. Pyyssinkin vastauspuheenvuoron kiinnitettyäni huomiota samaan asiaan kuin ed. Aittoniemi edellä. Ed. Hämäläinen totesi, että syy siihen, että korot eivät kääntyneet laskuun hallituksen saatua luottamuslauseen viime viikolla, johtui pääministerin typeristä puheista, kuten hän asian ilmaisi. (Ed. Hämäläinen: Kauppalehti!) — Minä olen hyvin monista, myös arvovaltaisista lehdistä lukenut siitä arvioita, että se johtui siitä sosialidemokraattien repivästä politiikasta, jota he täällä edustivat viime viikolla keskustelussa ja myös äänestyksissä, politiikasta, jossa ei ollut vähäisintäkään merkkiä siitä, että me tässä maassa löytäisimme minkäänlaista kansallista yhteisymmärrystä asioidemme hoitamiseen. Kyllä sillä on suuri merkitys, miten suurin oppositiopuolue, joka nauttii suuresta gallup-suosiosta, menettelee.

Ed. L a i v o r a n t a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hämäläisen luettelema kurjuus ja kaikki vaikeudet, budjetin alijäämä, työttömyys, pankkikriisi, pankkituki ym. ovat todella toteutuneet Ahon hallituksen aikana. Siitä ei liene kenelläkään epäselvyyttä. Tämä on nähtävissä.

Mutta sitten mitalin toinen puoli. Väititte, että tämä johtuu Ahon hallituksen arviointivirheistä. Minä uskon, että ed. Hämäläinen on niin paljon asioista perillä, että hän tietää niin kuin kaikki muutkin asiantuntijat tässä maassa ja niin kuin tilastoista on nähtävissä, että tosiasiaa ja tosiasioiden valossa nämä kaikki vaikeudet ja murheet, jotka nyt ovat realisoituneet Ahon hallituksen aikana, johtuvat niistä arviointivirheistä, jotka tehtiin 80-luvun lopulla. Minulla on myös henkilökohtaisia omia kokemuksia niistä hölmöyksistä ja arviointivirheistä, joita tein silloin ja jotka nyt ovat realisoituneet. Tästä, ed. Hämäläinen, olemme varmasti yhtä mieltä, että kriisiin johtaneet syyt ja arviointivirheet tehtiin todella 80-luvun lopulla.

Kun siteerasitte Kauppalehteä, joka teille niin rakas oli, siellä vilahti myös eräs sellainen asia, jota ette oikein tuonut esiin: nyt on orastava nousu ja on myönteistä kehitystä. Ette puuttunut siihen kohtaan, kukahan sen on saanut aikaiseksi kaiken tämän surkean jälkeen, mikä on 80-luvun lopun päätöksistä johtunut. Nyt vain totesitte sen osan, että se myönteinen orastava nousu on vaarassa tuhoutua poliittiseen kriisiin. Tästä

Ed. Lanti-Nuuttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun täällä on moitittu sosialidemokraattien perusteltua kritiikkiä hallitusta kohtaan on syytä todeta, että emme ole sentään yksin. Muu oppositio on mukana, mutta kun oikein tarkasti lukee tämän valtiovarainvaliokunnan mietinnön saatamme havaita, että

myös hallituspuolueita edustava valtiovarainvaliokuntaryhmä on ansaittua kritiikkiä esittänyt moniin hallituksen toimiin.

Valtiovarainvaliokunnan hallituspuolueiden edustajat eivät ole siis pelkkiä hallituksen peräsähihtäjiä, vaikka ed. Aittoniemi sitä puhtaasti ja kirkkaasti olisikin. Täällä valiokunta jopa yltää paheksumaan hallitusta eräästä toimenpiteestä. Valiokunnan mietinnön kannanottoihin ja mielipiteisiin sisältyy myös paljon, paljon muuta kritiikkiä. Siksi olinkin hämmästynyt valtiovarainvaliokunnan puheenjohtajan ed. Saaren esittelypuheenvuorosta, kun hän ei lainkaan kiinnittänyt puheenvuorossaan huomiota siihen, mitä valtiovarainvaliokunta todella oli lausunut tästä hallituksen esityksestä ja hallituksen toimista ylipäänsä.

Ed. K o m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Hämäläinen huomasi taidenäyttelyssä mustan kissan, niin ei malta olla muutamaa sanaa kommentoimatta siitä, milloin musta kissa todella lihoi. Kyllä se lihoi juuri sen edellisen hallituksen viimeisen budjetin myötä, jolloin julkistalous todella karkasi käsistä ja samalla talouden ylikuumenemistakaan ei kyetty tai ehkä yritettykään estää. (Ed. Gustafsson: Ei riittävästi!)

Ed. Louekoski toi esille, että ollessaan valtiovarainministerinä hän monta kertaa käytti järjen ääntä, mutta se ei omassa puolueessakaan kulkenut perille saakka.

Kun 89 lähtien teollisuustuotanto syöksyi selkeästi alas, katteeton kuplatalous syntyi ja vienti romahti, luotiin se pohja, jota Esko Ahon hallitus vastuuta kantaen on korjannut koko tämän kauden ja sanoisin, että tällä hetkellä se on jo selkeästi korjaantumassa. Nyt tuotanto on nousut uudelleen, vienti on kunnossa. Näistä hedelmistä rakentuu se pohja, josta uutta jaettavaa syntyy. Se meidän on pakko todeta.

Työllistämisen osalta, joka tässä on vahvasti noussut esille, kyllä meidän on todettava se tosiasia, että ilman työnantajan kustannuksien uudelleen suuntaamista tai tarkistamista tätä ongelmaa ei kyetä ratkaisemaan, eli pääoman ja työvoiman käytön suhde on uskomaton tällä hetkellä. Työllistämiseen ei yrittäjillä ole kerta kaikkiaan varaa näillä ehdoilla.

Ed. P a l o h e i m o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minäkin pyysin pitkän aikaa sitten vastauspuheenvuoron ed. Aittoniemelle, kun hän vieritti syyn nykyisestä taloudellisesta

epävarmasta tilanteesta sosialidemokraattien niskoille. Minä en ole pitänyt tapanani kovasti puolustella sosialidemokraatteja. Useimmiten he ovat itse pystyneet siihen. Tässä yhteydessä on mielestäni kuitenkin melko kohtuutonta, että kun hallituspuolueista ensin kokoomuksen puheenjohtaja on sisäisten ristiriitojen takia eronnut, sen jälkeen keskustapuolueessa on selvästi kaksi osapuolta, jotka julkisesti riitelevät keskenään ja kolmas hallituspuolue, kristilliset, aiheuttaa jatkuvaa häiriötä hallituksen sisällä, syyttää jotakin oppositiopuoluetta siitä, että markkinat eivät tällä hetkellä luota Suomen poliittiseen tilanteeseen.

Mielestäni on selvää, että markkinat eivät luota siihen. Se näkyy korkotason nousuna ja pörssikurssien melko voimakkaana laskuna viime kuukausina. Mutta Suomen poliittinen järjestelmä on sellainen, että jos hallitus on vankka ja uskottava, sen rivit ovat tiiviit ja se noudattaa politiikkaa, joka on määrätietoista ja johdonmukaista sekä selkeää, eivät markkinat silloin tunne epävarmuutta poliittista järjestelmää kohtaan, olipa oppositio sitten millainen hyvänsä. Ei oppositio tällaisessa systeemissä, jossa enemmistö päättää, pysty horjuttamaan vankkaa uskottavaa hallitusta, mutta sitä ei tällä hetkellä ole ollut.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Totean ed. Törnqvistille, että opposition asema on kiistämättä aina se, että sieltä tehdään ehdotuksia, jotka ovat utopistisia. Näin on aina ollut ja näin tulee olemaan. Jos lasketaan tämän opposition aikana, mitä ehdotuksia te olette tehneet, vaikka tilanne on sellainen kuin se on, niin kyllä ne ovat aika uskomattomia lukemia. Mutta tämä on politiikan realiteettia. Näin tulee aina tapahtumaan.

Mutta ed. Gustafssonille totean sen, että hallitus on kieltämättä kulkenut näissä myrskyissä hiukan epävakaisesti. Myrsky on ollut niin kova, että se on pannut laivan rahkeet natisemaan ja myös suunnan epävarmaksi. Mutta tällaisessa tapauksessa juuri olisi tarvittu, kun on poikkeukselliset olosuhteet, maan tulevaisuuden kohtaloista kysymys, myös opposition puolelta muuta kuin sitä repivää politiikkaa, mitä te olette harjoittaneet.

Tällä hetkellä hallitus on saanut rivinsä kokoon. Se on selviytynyt tästä ankarasta myrskystä, jossa sosialidemokraatit ovat olleet viittelemässä siihen suuntaan, missä kari näkyy ja ehkä vieneet majakkaakin vähän väärään paik-

kaan, että hallitus olisi mennyt karille. Se on tällä hetkellä selviytynyt siitä. Toivottavasti sen myös markkinat nyt huomaavat. Arvelen, että huomaavat, koska hallitus on näistä myrskyistä päässyt, samoin sosialidemokraattien yrityksistä kaataa laiva.

Mitä tulee sitten puheenvuorooni Jyväskylän puoluekokouksessa, niin kyllä minä menen puhumaan vaikka missä. Ei sellaista paikkaa olekaan. Mutta minä huomasin, että siellä kaikki menee kuin tanssi. Oikein minä nautin korvalla kuunnellen. Oikein kansanvalta ja avoimuus oli siellä vallassa ja sen vuoksi katsoin, että minun ei tarvitse mennä puhujakorokkeelle. Kaikki meni muutenkin ihan hyvin.

Ed. Laivoranta (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Paloheimo on sinänsä oikeassa, että kyllä hallituksen sisäinen tilanne myös on vaikuttanut. Onhan se selvä asia, mutta jokainen edustaja tietää, että mikä tahansa poliittinen hallitus näissä oloissa varmasti joutuu myös sisäisiin jännitteisiin. Sellaista hallitusta ei tulekaan, ja sen takia puheet siitä, että ennenaikaiset eduskuntavaalit ja demarien johtama hallitus mukamas loisi uskottavamman ja luotettavamman kuvan, ovat kyllä puheita, joihin sellainen ihminen ei voi uskoa, joka on katsellut näitä asioita muualta kuin eduskunnasta käsin aika pitkään.

Ed. Törnqvist ihmetteli, koska hallitus ottaa vastuun asioista. Kun kaikki on edelleen edellisen hallituksen syytä, niin kyllä minun täytyy sanoa, että olen koko ikäni ollut talouselämässä, junaä yrittänyt kuljettaa itsekin oikeaan suuntaan ja kuitenkin myös erehtynyt kääntämään väärälle sivuraiteelle tiettyssä vaiheessa. Se vaihe oli 80-luvun loppu, ja kyllä, ed. Törnqvist, minä uskon, että tekin tiedätte, että se juna on sellainen juna, jota ei käännä nopeasti. Jos virheraide on valittu ja vauhti on päällä, niin se mennään loppuun asti, vaikka raide olisi poikki.

Tässä suhteessa, ed. Törnqvist, kaikki tosiasiat puhuvat sen puolesta mitä sanoin, eikä minun tarvitse enää niitä toistaa. Tämä hallitus on ottanut sen vastuun, jonka se on voinut ottaa ja tehnyt päätöksiä, joilla se on itseään, poliittista tulevaisuuttaan ajattelemta todella ryhtynyt niihin toimiin, jotka tiedätte ja joita olette vastustaneet, jotka ovat kansalaisten kannalta ikäviä mutta välttämättömiä.

Me tiedämme kaikki tässä salissa tänäkin päivänä, että seuraavakin hallitus joutuu tekemään todella rajuja säästöjä, jos tästä aiotaan selvittää.

(Ed. Laakkonen: Rajumpia kuin nyt?) — Vielä rajumpia. Minä olen henkilökohtaisesti ollut sitä mieltä, että tämä hallitus on ollut liian lepsu.

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Törnqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Komi mm. puhui siitä, että 80-luvun loppupuolella talous kuumeni. Kyllä eduskunnassa tiedettiin ja nähtiin, että talous ylikuumeni, ja sitä yritti silloinen hallitus kaikin voimin hillitä. Konstit olivat aika vähissä, ed. Laivoranta. Kun juna menee yhteen suuntaan, niin sen pysäyttäminen ei ole kovin helppoa. Muistan kun täällä keskusteltiin mm. rakennusverolaista, säädettiin 40 prosentin rakennusvero. Muistan kun monet silloisessa oppositiossa olevat edustajatoverit suunnilleen huusivat, että kuolema tulee, koska rajoitetaan julkista rakentamista.

Mitä tulee sitten vielä vuoden 91 budjettiin, on tietysti totta, että silloin mm. sosialidemokraatit ja kokoomus eduskunnassa lisäsivät budjetin menoja, ja lisäys tapahtui sosialidemokraattien kohdalla sellaisella tavalla, että kansaneläkkeistä poistettiin ns. puolison alenema. Pidimme sitä silloin hyvänä ratkaisuna. Se tiesi sitä, että kansaneläkkeellä olevat puoliset saavat tasavertaisen aseman, mutta se maksoi 250 miljoonaa markkaa. Ehkä sitä ei olisi pitänyt tehdä.

Ed. Aittoniemelle, joka ei ole enää salissa, sanon, että seurakkaa, ed. Aittoniemi, opposition ja ennen kaikkea sosialidemokraattien käyttäytymistä raha-asia-aloitteiden teossa. Me olemme olleet hyvin pidättyväisiä jokaisen budjetin ja jokaisen lisäbudjetin yhteydessä.

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Hä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jälkiviisaus on imelintä mahdollista viisautta. Tämän hetken ongelmia voisivat pikemminkin myös hallituspuolueiden edustajat pohtia. Hallituksen arviointivirhe on kiistatta siinä, että toisin kuin hallitus ja hallituspuolueiden edustajat uskovat, kasvu ei ole vakaalla pohjalla, talous ei ole vakaalla pohjalla, kokonaistuotannon kasvu ei ole käynnistynyt ja reaalikorko on poikkeuksellisen korkea. Hallituspuolueiden edustajat kuitenkin täällä edelleenkin yhden vaalikauden myöhässä tekevät vielä ministeri Louekosen viimeistä budjettia, kun heidän pitäisi miettiä, mitä Ahon — Viinosen viimeiseen budjettiin ollaan sijoittamassa.

Ennen kaikkea finanssipolitiikkaakin paljon tärkeämpää olisi tällä hetkellä kiinnittää huomiota rahapolitiikkaan. Markkinat eivät nyt todellakaan haikaile Holkerin hallituksen tekoja, vaan ovat hyvin epävarmoja hallituksen toimenpiteistä ja hallituksen uskottavuudesta, jota teidän nyt tulisi vahvistaa. Eikä tätä vahvistamista ja uskottavuutta myöskään lisää se, että te neuvottomina yhden vaalikauden myöhässä kirjoittatte taloushistoriaa Holkerin hallituksen ajasta. Pitäytykää edes tässä päivässä ja katsokaa mieluummin eteenpäin. Ottakaa nyt onkeenne se hätä, joka esimerkiksi yrityksillä on näiden korkein korkojen kanssa. Ei riitä, että pieni ja keskisuuri teollisuus ja yrittäjäkunta sanoo, että heillä on toiveikkuutta, heillä on investointitarvetta. Lähes 10 prosentin reaalkoroilla ja olemattomalla kysynnällä nämä eivät voi toteutua.

Ed. L a a k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Paloheimo arvosteli hallitusta huonosta yhteistyöstä sanoen mm., että kristilliset ovat aiheuttaneet jatkuvasti häiriöitä hallituksessa. Haluan muistuttaa, että emme me jatkuvasti ole aiheuttaneet häiriöitä. Eräs asia oli se, että halusimme säilyttää kehitysapumäärärahat 0,4 prosentissa ja tällöin uhkasimme, että haluamme erota hallituksesta, jos tämä ei toteudu. Toinen oli EU-kysymys, jossa pääministeri on vaatinut yksimielisyyttä. Nyt voin kertoa, että ministeri Kankaanniemi on jättänyt eroanomuksensa ja ryhmä on juuri tehnyt myös päätöksen siitä, että koko puolue lähtee hallituksesta. Eli nyt kristillisen liiton häiriköinti hallituksessa loppuu.

Ed. L a i v o r a n t a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hämäläinen on aivan oikeassa, kun hän sanoo, että kasvu ei ole vakaalla pohjalla. Tämä pitää paikkansa, me syömme edelleen huomattavasti enemmän, kuin mihin meillä on varaa. Se on totta. Siis ainoastaan ja vain silloin kasvu on terveellä vakaalla pohjalla, kun menot on sopeutettu saatavilla oleviin tuloihin. Tämä, ed. Hämäläinen, on vakava tosiasia teillekin seuraavien vaalien jälkeen, kun olette johtava hallituspuolue. Menot on sopeutettava saatavilla oleviin tuloihin. Siinä ei, hyvät edustajatoverit, auta mikään velkaelvytys, ei mikään ostovoima. Ostovoimaa ei ole muu kuin tienattu, hankittu markka, ja me tienamme ja hankimme vähemmän kuin kuluutamme, vieläkin.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun on kuunnellut jonkin aikaa opposition ja hallituspuolueiden sanailua, voisi esittää erään toivomuksen: Kolme vuotta on keskusteltu siitä, minkälaisia virheitä Holkerin sinipunahallitus teki. Se teki virheitä, ja ne kaikki tiedetään, ja ne nyt selkeästi niin kansan kuin kansanedustajienkin selkäytimessä. Kysellään, mistä johtuu, että korot nousevat. Siihen on kyllä tämä talo kokonaisuudessaan syyppä, eivät pelkästään hallituspuolueet eikä pelkästään oppositiopuolueet, vaan koko talo.

Viime viikolla esitetty näytelmä oli ala-arvoinen. Minä en ole elämässäni kuullut sellaisia Hitler-puheita kuin kuulin suuren arvostetun puolueen puheenjohtajan puhuvan. Ne olivat niin ala-arvoisia sanoja ja ala-arvoista demagogiaa, etten olisi uskonut kuulevani 30-luvun kaikuja 90-luvulla. Kun tällaisia vedetään julkisuuteen, ei ole ihme, että korot nousevat.

Mitä nyt haluan sanoa, on se, etten ole niinkään huolissani siitä, mitä on tehty tai mitä SDP on tehnyt silloin sinipunahallituksen aikana, vaan siitä, mitä tehdään seuraavan hallituksen aikana. Silloin sosialidemokraatit vielä kalahtavat omiin lupauksiinsa. On aika järkyttävää kulkea kansalaisten parissa. Siellä on kuvitelma, että kun tulee uusi hallitus, kello palaa viisi vuotta taaksepäin. Sen te vielä edestänne löydätte. Olen siitä ihan varma.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä kerran totean: Sellaista velanottajaa kuin nykyinen hallitus maassa ei ole aiemmin nähty. Uudelleen toistan ed. Laivoranallekin, kun se ei näy hänelle kirkastuvan. Finanssipolitiikkaa tärkeämpää on tällä hetkellä rahapolitiikka. Ei riitä, että keskustellaan budjettileikkauksista, nyt pitää korot painaa alas, jotta yleensä minkäänlaiselle talouspolitiikalle maassamme on mahdollisuuksia.

Jos korot pysyvät ylhäällä, talous romahtaa alta pois riippumatta siitä, mikä hallitus maassa on. Sen vuoksi minusta ed. Ukkolankin on syytä huomata, että korkojen nousu on jatkunut talvesta saakka. Niin taitavia nämä dealerit ja markkinamiehet eivät suinkaan ole, että he jo viime talvena olisivat kysyneet eduskunnan tämän ja viimeviikkaisen keskustelun ennustamaan. Korot heijastavat nimenomaan epäluottamusta nykyisen hallituksen linjauksiin, epävarmuutta siinä, mihin hallitus on maata viemässä. Tämä epävarmuus on koko kevään heijastunut markkinoilla ja aiheuttanut nimenomaan sen,

että kasvu on viivästynyt eikä ole lähtenyt käyntiin toivotulla tavalla.

Ed. P a a s i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajien Ukkola ja Laivoranta puheenvuorojen johdosta viittaan siihen, että Joensuuassa on parhaillaan menossa laulujuhlat, joiden aiheena ovat myyttien salaisuudet. Sikäli nämä puheenvuorot olisi pitänyt pitää siellä, se olisi ollut nimittäin osuvampi paikka.

Eräs myytti Holkerin hallituksesta, edustajat Ukkola ja Laivoranta, jota täällä on sitkeästi ylläpidetty, on se, että Holkerin hallitus oli varsinaisen virtuoosi valtion velan nostamisessa. Tämä ei pidä ollenkaan paikkaansa. Holkerin hallituksen aikana valtion velan bruttokansantuoteosuus laski 15 prosentista jonkin verran alle 10 prosenttiin, ollen silloin Euroopan kärkeä. Tämän hallituksen aikana ollaan suunnilleen 60 prosentissa, (Ed. Hämäläinen: Jo lähes 80!) mitä tosin on jossain määrin auttanut se, että hallitus on myös onnistunut laskemaan bruttokansantuotetta.

Ed. J o k i n i e m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoron ed. Hämäläinen puheenvuoron johdosta, koska hän käsitteli korkopolitiikkaa. Kyllä markkinat aika pitkälle vaikuttavat, suurimmaksi osaksi, korkopolitiikkaan. Puhutaan pitkistä ja lyhyistä koroista. Pitkiin korkoihin vaikuttaa kansainvälinen politiikka, ja ennen kaikkea tällä hetkellä pitkät korot ovat lähteneet nousemaan aika jyrkästi, mutta tähän taloustieteilijöitten mukaan vaikuttaa eniten USA:n talouspolitiikka. Lyhyitä korkoja taas, jotka ovat nämä kolmen kuukauden korot, valtion velanotto laskee, koska rahat tulevat ulkopuolelta meidän omaan kansantalouteemme, mutta kyllä myös poliittinen herkkyys, se minkälaista tukea yleensä talouspolitiikalla on, on aivan selvästi näkyvissä. Jos sille linjalle säröjä tulee, heti se myös korkobarometrissä näkyy.

Ed. L a i v o r a n t a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Paasion myyttiasiaan totean, että se pitää purkaa. On nimittäin totta, mitä ed. Paasio totesi, että Holkerin hallituksen aikana valtion velkaisuus aleni, se on totta, mutta kansantalouden velkaantuminen alkoi Holkerin hallituksen aikana, ja sen hallituksen aikana tehdyt päätökset johtivat tähän kierteseen. Kuten edellisissä puheenvuoroissani totesin, talouspoliittinen juna on juna, joka kulkee pitkään sillä

raiteella, jolle se asetetaan ja jolle vauhti annetaan. Nyt vain sattuu olemaan niin, että se juna on kulkenut Holkerin hallituksen asettamaa raitetta ja sen antamalla sysäyksellä. Lähtölaukaus ammuttiin vahvasti jo 1991 budjetilla, todella varmasti edellisen hallituksen aikana. Tämä hallitus ei voinut mitenkään räätälöidä sitä, mikä oli vuoden 1991 budjetin tilanne.

Ed. Hämäläinen puhui finanssipolitiikasta; sekin asia pitää purkaa syy — seuraus -suhteiltaan. Nimittäin finanssipolitiikka on erittäin tärkeää, jotta se teidän ajatuksenne: korot alas — mihin yhdyn — voitaisiin saada onnistumaan. Nimittäin on finanssipolitiikasta kiinni, uskottavasta budjettipolitiikasta, että korot pysyvät alhaalla.

Ed. L a a k s o n e n : Arvoisa puhemies! Edustajat Hämäläinen ja Lahti-Nuuttila jo aikaisemmin käydyssä keskustelussa puuttuivat valiokunnan puheenjohtajan esittelupuheenvuoroon niiltä osin, mikä koskee erityisesti nuorisotyöttömyyden hoitoa, ja samalla moittivat sitä, että valiokunnan puheenjohtaja ikään kuin tietoisesti ilmeisesti unohti mainita siitä kritiikistä, jonka koko valiokunta näiltä osin on perustellusti lausunut. Muun muassa opetusministeriön pääluokan osalta todetaan, että valiokunta paheksuu sitä, että koulutuspaikkojen lisäämisen kannalta lisätalousarvioesitys on annettu aivan liian myöhään. Samoin on käynyt nuorten pakollista työharjoittelua tarvitsevien työllisyystoimille, joiden piti tulla voimaan jo 15 päivä toukokuuta päättyen 15 päivä syyskuuta. Nyt tätä on jouduttu muuttamaan niin, että se astuu vasta 4.7. voimaan päättyen 15 päivä lokakuuta. Toisin sanoen ne nuoret opiskelijat, jotka työharjoittelua olisivat tarvinneet, ovat joutuneet odottelemaan tätä asiaa.

Tämä asia ei ole eduskunnasta kiinni vaan nimenomaan hallituksen sisäisestä sähliälystä ja kyvyttömyydestä hoitaa edes teknisesti työllisyyteen vaikuttavia asioita. Näin on perusteltua sanoa myös sen vuoksi, että viime vuonna nuorten työllistämiseen tarkoitettuja määrärahoja jäi käyttämättä teknisiin syihin perustuen 400 miljoonaa markkaa, jolla olisi voitu työllistää määrääjäksi 35 000 työttöntä.

Nyt edelleen on syytä ja perusteltua uskoa, että valitettavasti käy niin, että tämän lisätalousarvion perusteissa mainitut luvut nuorten työllisyyden osalta eivät tule toteutumaan, vaan luvut tulevat käytännössä olemaan huomattavasti pienemmät, ja se johtuu yksinomaan hallituksen

myöhäsyntyisyydestä. Esimerkiksi nuorten, pakollista työharjoittelua tarvitsevien työpaikkojen järjestämistä ajatellen rahat olisi pitänyt osoittaa ensimmäisen lisätalousarvion yhteydessä, jolloin olisi heti koulujen päätyttyä voitu näitä rahoja käyttää. Mutta nyt käy siten, niin kuin sanoin, että nuoret ovat joutuneet olemaan jo joitakin viikkoa ilman tätä pakollista työharjoittelupaikkaa, kun rahoja ei ole voitu myöntää, ja syksyllä, kun määräaika vielä jatkuisi, koulut kuitenkin alkavat jo elokuussa. Näin ollen asia vuotaa molemmista päistä.

Mitä hallituksen talouspolitiikkaan muutoin tulee, on syytä todeta, että hallitus on luottanut harkkapäisesti omaan talouspolitiikan konseptioonsa, joka on mennyt täysin kiville. Tämä on, ed. Laivoranta, se hallituksen silmät ummessa kulkemisen tie, johon monissa puheenvuoroissa viittasitte. Kun on valittu tie, se kuljetaan katkeeraan loppuun asti. Tällä linjalla hallitus tuntuu jatkavan, vaikka selvästi monet näkevät, että on suunnattomia virheitä tehty.

Ensin hallitus rakensi talouspolitiikkansa ylivarvostetun markan ja ecusidonnaisuuden varaan, teki työttömiä, ja niin devalvoituivat sekä marka että hallitus. Tämä on johtanut siihen, että maassa on ennätyksellisen korkea työttömyys. Meillä on jatkuvasti lisääntyviä konkursseja ja täällä mainittu rahan hinta on aivan uskomattomalla tasolla. Toisaalta inflaatio on lähes nolla, mutta kuitenkin pitkien korkojen reaalikorot ovat 9 prosenttia. Tämäkö on sitä ns. korkoelvytystä? Minusta tällainen korkotaso tulee tappamaan erityisesti pieniä ja keskisuuria yrityksiä, ja tästä päävastuun tietyksi talouspolitiikan osalta, sen kelvottomuuden osalta, kantaa Ahon hallitus.

Devalvaatio auttoi vientiä kasvuun, mutta kun Aho ja Viinanen ovat järeäpäisesti pitäneet kotimarkkinoita lamassa luottaen vientivetoon, on tuloksena ollut vain puoli miljoonaa työtöntä ja pitkäaikaistyöttömyyden kasvu. Työttömyyden rakenteessa on tapahtunut oleellinen muutos huonompaan suuntaan. On selvää, ettei viennin kasvu juuri vaikuta työllisyyteen, ja sen piristävää vaikutusta kotimarkkinoilla joudutaan yhä vain odottamaan ja erityisesti tämän reaalikorotilanteen osalta.

Tämä hallitus on epäonnistunut, ja EU-välityksymyksen luottamuslauseäänestys osoitti, että hallituksen kyvyttömyyden ovat tajunneet yhä useammat sen tukijoista eivätkä vain kaltoin kohdellut veronmaksajat ja työttömät. Yhä enemmän Ahon hallitus alkaa muistuttaa toimi-

tusministeriötä. Siltä on puhti pois. Sillä ei ole vastausta kohtuuttoman kovaan verotukseen, sillä ei ole vastausta työttömyyteen eikä pitkäaikaistyöttömyyden kasvuun, ja vielä se kuitenkin jaksaa näperrellä LSO:n tuen kanssa.

Mutta ensi vuoden budjetin teko on sille aivan varmasti ylivoimainen teko. Saattepa nähdä hyvät edustajaverit ensi syksynä melkoisen näytelmän, kun hallituspuolueiden edustajat yhdistävät säästöbudjettia ja vaalibudjettia — melkoisen yhtälö — toisaalta leikkaavat sosiaaliturvaa ja siirtävät niitä rahoja maatalouden kotimaiseen pakettiin. Jos silloin tulee vaalibudjetti ja säästöt unohtuvat, voi vain todeta, että myöhässä ollaan, että vaalibudjetti, siis sellainen, joka elvyttää kotimaista kysyntää, olisi pitänyt tehdä ajat sitten. Ensi syksynä sellaisen ainoa vaikutus näkyy vain korkeina korkoina, jotka pitävät elpymisen veitsen terällä. Kun on lähdetty yltiösäästöjen tielle, kotimarkkinoiden kuivaamisen tielle, jokainen julkinen ja näkyvä horjahdus ainoan oikean tien poliitikalta kostautuu nyt markkinoiden hermostumisena.

Kuitenkin toisenlainen ja johdonmukainen linja olisi ollut mahdollinen. Olisi ollut mahdollista painottaa työllisyyttä, olisi myös ollut mahdollista painottaa koulutusta ja korkeakoulujen kehittämistä sellaisena investointina tulevaisuuteen, joka maksaa itse itsensä takaisin.

Kuten puheenvuoroni alussa totesin, pelkään, että ne sinänsä hyvät tavoitteet, jotka lisäbudjettiin nuorten koulutuksen ja työllistämisen osalta on olemassa, ne myös osittain valuvat hiekalle. Se kaikki johtuu hallituksen teknisestä sähläyksestä. Ei ole osattu oikein ajoittaa niitä toimia, joilla olisi päästy niihin lukuihin, jotka talousarvioon on kirjoitettu.

Käsittelyssä oleva lisätalousarvio ei juuri työllisyyteen vaikuta. Tämä on todella rutiinibudjetti, joka ei sisällä mitään rohkeaa avausta työllisyystilanteen parantamiseksi tai investointien käynnistämiseksi.

Me olemme valiokunnassa esittäneet lisäyksiä työvoimaministeriön menoihin saamatta kuitenkaan laajempaa tukea muualta kuin sosiaalidemokraateilta, joka sinänsä on ihan oiva ja hyvä asia. Toivottavasti yhteistyö, joka on viime aikoina valiokunnassa parantunut, jatkuu myös vaaleihin saakka ja vaalien jälkeen. Uskomme, että näillä toimilla voidaan saada maan kannalta parempia tuloksia aikaan kuin mitä Ahon porvari-hallitus nyt tekee.

On totta, että meillä on joissakin asioissa ollut eriäviä käsityksiä, mm. EU-kysymyksessä ja

myös talouspolitiikan eräissä kysymyksissä. Me esimerkiksi poikkesimme siltä linjalta, joka koskee markan sitomista ecuun yliarvostetulla valuuttakurssilla. Mutta sittemmin Ahon Siperia lienee yhä useammalla opettanut, ettei kotimarkkinoiden ikirouta ole työllisyydelle hyväksi. Tämän ed. Aittoniemi hyvin tietää, vaikka hän nyt voimakkaasti puolustaa kaikkia tämän huonon hallituksen toimia. Ovatpa ne kuinka huonoja hyvänsä, kaikkein voimakkaimmin juuri ed. Aittoniemi puolustaa hallituksen linjaa, mikä sinänsä on varsin hämmästyttävää. Kun vielä muutamia aikoja sitten kuunteli ed. Aittoniemeä opposition äänellä, niin kovin on kello muuttunut, kun on hallitusriveihin päässyt.

Lisätalousarviossa on ollut mahdollista ottaa kantaa vain eräisiin työllisyysmäärärahoihin, joihin olemmekin esittäneet lisäyksiä, mutta itse talouspolitiikan linja veroratkaisuineen vahvistettiin tämän vuoden varsinaisessa talousarviossa, eikä sitä pelkillä työllisyysrahoilla tietenkään voi muuksi muuttaa. Kulutuskysyntä pysyy alhaisena äärimmäisen kireän verotuksen takia, ja lisäksi epävarmuus tulevaisuudesta pitää säästämistä korkeana, kun kotitaloudet edelleen lyhentävät velkaa uskaltamatta ryhtyä mihinkään suurisuuntaisiin hankkeisiin. Myös kuluttajien luottamuksen lisäämiseksi tarvittaisiin sellainen uusi hallitus, joka loisi luottamusta tulevaisuuteen.

Olemme lisätalousarvion yhteydessä myös jälleen kerran puuttuneet hallituksen yksityistämispolitiikan linjaan. Lisätalousarviossa yksityistämislaituuksia hallitus on antamassa Finnaarille, jossa osakejärjestelyin valtion määräysvaltaa huomattavasti lasketaan. Me olemme suhtautuneet lisäbudjettien kautta tapahtuviin yksityistämisiin teollisuusyritysten osalta kielteisesti, ja näin tulemme tämänkin lisätalousarvion osalta yksityiskohtaisessa käsittelyssä esittämään, että Finnaaria koskevat valtuudet tultaisiin peruuttamaan. Me emme hyväksy Finnaarin yksityistämistä.

Yksityistäminen, osittainenkin, pelaa kädestä pois lähes ainoat valtit, jotka enää on jäljellä, kun täysin vapaan tavaroiden ja palvelusten kauppaa sekä pääomien liikkuvuuden oloissa kansallinen talouspolitiikka vähitellen katoaa. Kuin sinetiksi sille Suomen Pankin yksisilmäinen inflaation vahtiminen aiotaan ikuistaa sitovaksi lainlaulusi, ja osana yhdistymistä liitetään Suomen Pankki Euroopan keskuspankkijärjestelmän osaksi. Tällaiset viritykset tämä hallitus on matkaan saanut.

Arvoisa rouva puhemies! Vielä kahteen asiaan haluan kiinnittää huomiota. Toinen koskee tielaitoksen tulevia hallinto- ja organisaatiomuutoksia ja toinen Valtionrautateitä, sitä koskevaa yhtiöittämistä, jolle hallituspuolueet ovat näyttäneet vihreää valoa.

Mitä tulee tielaitoksen kehittämiseen, tielaitosta pitää kehittää, mutta ei ole mitään järkeä siinä, että tielaitos ollaan osakeyhtiöittämissä ja jakamassa suunnittelu- ja toteutusorganisaatioon sekä suurpiirialueisiin, jotka sitten hoitavat käytännössä nykyisiä tehtäviä, miten hoitavat. On pelättävissä, kun kilpailu lisääntyy, että tielaitoksen toteuttava organisaatio aluetasolta tulee häipymään, suunnittelu ja toteutus eivät kohtaa toisiaan vaan suunnittelu kääntyy suoraan yksityisten urakoitsijoiden piiriin ja näin ollen tielaitoksen ne tehtävät, jotka alueellisesti sille ovat perinteisesti kuuluneet, ovat siirtymässä yksityisille yrittäjille.

Ennen muuta hämmästelen hallituspuolueitten hyväksyntää VR:n yhtiöittämisessä, kun lainvalmistelu on aika pitkällä ilmeisesti menossa ja voi olla, että asiaa koskeva hallituksen esitys tulee eduskuntaan syksyllä. Tähän asiaan haluan palata myös sen vuoksi, että ensimmäisen lisätalousarvion käsittelyn yhteydessä koko valiokunta ja eduskunta hyväksyessään mietinnön lähti siitä, että VR:ää ei tulisi yhtiöittää vaan että ensin tulisi selvittää perusteellisesti VR:n kehittäminen nykyisen liikelaitosmallin pohjalta. Tämä oli se sanoma, jonka valiokunta ja eduskunta ensimmäisen lisätalousarvion osalta hyväksyi. Mutta siitä huolimatta hallitus on tehnyt täysin toisin ja hallituspuolueet ovat tehneet täysin toisin antaessaan liikenneministeriölle valtuuden valmistella VR:n yhtiöittämistä koskevaa lakia.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmän kanta VR:n yhtiöittämiseen on kielteinen. Me katsomme, että yhtiöittämisestä seuraa se, että asteittain eduskunnan liikennepoliittista ohjausta siirtyy yhtiön johdon lisäksi yhtiön ulkopuolelle, mikä vaarantaa VR:n aluepoliittiset tehtävät, muun muassa ns. vähäliikenteisten rataosien tulevaisuus vaarantuu. Toiseksi yhtiöittämistä seuraa valtion ja eduskunnan päätösvallan heikentyminen VR:n kehittämisen osalta. Kolmanneksi hyvin nopeasti, jo muutaman vuoden kuluttua, yhteiskunnan rakentamaan ja rahoittamaan rataverkostoon voi syntyä yksityisen teollisuuden taholta kilpailua kuoriamaan ns. kermat päältä, kuten on käynyt myös televerkon osalta, kun tielaitos osakeyhtiöitettiin. Neljänneksi varsin todennäköisesti VR:n yhtiöittämisestä seuraukse-

na on myös se, että henkilöstön nykyiset palkka- ja työ- tai virkasuhteiden ehdot tulevat heikkene- mään. Se on osa sitä seurausta, mihin yhtiöittä- miskehitys johtaa.

Arvoisa puhemies! Yksityiskohtaisessa käsit- telyssä tulemme tekemään II vastalauseen mu- kaiset muutosehdotukset, jotka painottuvat pää- asiassa työllisyysrahoihin.

Edustajat Varpasuo ja Laitinen merkitään län-nä oleviksi.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! En minä ole, ed. Laaksonen, mitään kantojani muuttanut. Olen ollut aina sitä mieltä, että edellinen sinipunahallitus ajoi maan siihen tilanteeseen, joka konkretisoitui tämän hallituksen aikana. Se on selvä asia. Myös olen sitä mieltä, että repivä oppositiopolitiikka ei ole nyt paikallaan, koska maa on siinä kunnossa kuin on. Sen vaikutus näkyy heti välittömästi hermostumisena rahamarkkinoilla, ja sitä pitäisi nyt yhteiskunnan edun nimissä varoa.

Olen aina sanonut, että Ahon — Viinasen tiukka politiikka on ollut sitä, joka on pelastanut Suomen kuilun partaalta. Vuoden 93 helmikuus- sa oltiin kaikkein lähimpänä kuilua. Se on ollut aivan oikeata, mutta liian pitkälle pidetty kovaa rahapolitiikkaa, siis tiukkaa rahapolitiikkaa. Nyt olisi ollut jo ajat sitten kotimaisen elvyttämi- sen aika, toisin sanoen meidän pitäisi laskea in- flaatio liikkeelle. Niin kauan kuin inflaation pitä- minen nollassa Suomessa on pääasia, niin kauan emme nouseen päase. Se on aivan selvä asia. Siihen on olemassa monia keinoja. Tältä osin olen täsmälleen samaa mieltä, että liian pitkälle on menty tiukassa politiikassa. Nyt olisi nimen- omaan, vaikka keinotekoisesti, kotimarkkinoi- den liikkeellepanon aika. Siinä arvostelen halli- tusta ja pysyn aina tässä näkemyksessä. Ei tämä mikään ajatus ole uutta. Nämä ovat kaikki van- hoja minun näkemyksiäni, sanotaan niitä fraa- seiksi tai ei.

Mitä tulee ecuratkaisuun, se oli vain symboli- nen ratkaisu. Sillä ei ollut mitään merkitystä, niin kuin nähtiin syksyllä devalvaation yhteydessä. Mutta ainoa salissa, katsokaa eduskunnan pöy- täkirjoista, joka on ehdottanut devalvaatiota ecu-ratkaisun yhteydessä, on tämä mies: Sulo Aittoniemi, tosin vain muutamaa prosenttia, mutta ed. Seppänen ei puhunut mitään. Hän arvosteli vain ecuratkaisua, jolla oli symbolinen

merkitys, ei mitään muuta. Katselkaa pöytäkir- joja menneisyydestä.

Ed. Laivoranta (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi, ryhmätoveri, on hyvä puhuja, ja täytyy kuitenkin olla eri miel- tä siitä huolimatta, vaikka kuinka hyvin puhuisi. Inflaation liikkeelleasaaminen, on se kummalli- nen ikiliikkuja-ajatus, joka ed. Laaksosenkin puheenvuorosta tuli esille, että voitaisiin vain poliittisesti päättää jollain inflaatiolla tai jollakin ostovoima- tai verohelpotuksella tai jollakin vel- kaelvytyksellä siitä, että me olemme taas rikkaita ja me voimme taas kuluttaa.

Ed. Aittoniemi, ei inflaatiolla makseta valuut- tavelkoja, ja se on meidän probleemamme. Va- luuttavelat on maksettava työstä saatavalla tu- lolla, viennistä saatavalla tulolla. Samoin myös ostovoima, kotimainen kysyntä voidaan saada kasvuun vain sillä, että meillä on kasvavassa määrin tuottavaa työtä, ei millään poppakons- teilla.

Ed. Törnqvist: Arvoisa puhemies! Ker- rankin olen ed. Laivorannan kanssa samaa miel- tä, että tähän maahan tarvitaan tuottavaa työtä ja työpaikkoja. Ne ovat yksi avaintekijä. Olisi ollut jo aika, että niitä työpaikkoja olisi enem- män saatu.

Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva lisäme- noarvio on valmisteltu vankan talousnousun us- kossa. Vankka luottamus talouskäänteeeseen tu- lee ilmi mm. lisäarvion perusteluista. Talouden näkymät eivät kuitenkaan ole alkuunkaan niin ruusuiset kuin vielä kolme kuukautta sitten ar- vioitiin. Korkojen nousu on tuonut uusia pilviä pitkään harkittujen investointien käynnistymi- seen. Kansalaiset eivät yksinkertaisesti uskalla eivätkä pysty tekemään isompia hankintoja, vaikka halujakin olisi. Epävarmuus tulojen ja työpaikan säilymisestä sekä korkeat korot pa- kottavat pitämään vähäiset säästöt talletustileil- lä. Säästämisaste pysyy korkeana ja lama jatkuu päinvastaisista toiveista huolimatta.

Vain uskottava ja määrätietoinen talouspoli- tiikka voisi palauttaa kansalaisten ja yrittäjien ja ns. markkinoiden uskon tulevaisuuteen. Mutta pääministeri Esko Ahon päivä kerrallaan -poli- tiikasta ei ole luottamuksen palauttajaksi, joten pelkäänpä, että epävarmuus jatkuu ja korot py- syvät korkeina ensi kevääseen saakka. Jos näin onnettomasti käy, jättää istuva hallitus uudelle hallitukselle perinnöksi lähes puolen miljoonan työttömyyden ja ennätysmäisen edelleen kasvus-

sa olevan valtion velan. Lähtökohdat uuden hallituksen työlle ovat erittäin vaikeat, olipa siellä hallituksessa kuka tahansa. Se nähdään sitten vaalien jälkeen. (Ed. Laivoranta: Saatte korkoineen takaisin!) — Ne korot ovat vain vähän väärään suuntaan, ed. Laivoranta. Vuoden 91 toukokuussa valtion velka oli 63,9 miljardia. Tämän vuoden toukokuussa valtion velka on 280 miljardia ja kasvaa. Vähän liian suuri korko, ed. Laivoranta.

Yksi syy nousun viivästy miseen on kotimaisessa kysynnässä. Maaliskuiset tuloverojen korotukset sekä kesäkuun alun arvonlisäveroremontti ovat pitäneet ostoaikaa vähäisinä. Talouskasvun käynnistymiselle olisi ollut välttämättömyyksiä keventää verotusta sekä siirtää arvonlisäveroremontin voimaantuloa, aivan niin kuin me sosialidemokraatit olemme koko kevään vaatineet. Sosialidemokraattien veropolitiikka on ollut erinomaista suhdannepolitiikkaa.

Tuloverojen keventäminen ei ole myöhempiä vielä. Suhdannekehitys puoltaisi verojen keventämistä mieluummin elokuussa kuin ensi vuoden tammikuussa. Hallitus kuitenkin kantaa enemmän huolta vaalimenestyksestään kuin suhdanteista. Siksi hallitus on päättänyt alentaa veroja pari kuukautta ennen vaaleja, ensi tammikuussa. Ilman tammikuista kansaneläkemaksun alennusta palkansaajien verotus kiristyisi entisestään, joten oikeastaan ei pitäisi puhua tammikuudesta veronkevennyksestä vaan verojen nousun estämisestä. Palkansaajien työeläkemaksuhan nousee ja kiristää heti verotusta tammikuun alusta.

Nyt talouskasvun käynnistyminen on kiinni kotimaisesta kysynnästä ja koroista. Talouskasvun avaimet ovat omissa käsissä. Kyse on kotimaassa harjoitettavasta talous- ja budjettipolitiikasta ja ennen kaikkea sen uskottavuudesta, niin kuin täällä keskusteluissa on tullut esille.

Hallituksen seuraava koetinkivi on ensi vuoden budjetin valmistelu. Budjetti näyttää olevan kesälomille lähdelehdessä pahasti levällään, niin kuin Jokisen eväät, sanotaan. Yksittäiset ministerit esittävät lähes päivittäin menojen lisäyksiä, kun budjettikehyksiin pääsy edellyttäisi menojen leikkauksia 10 miljardilla markalla. Elinkeinotukien supistaminen on monissa yhteyksissä todettu välttämättömäksi, mutta hallitus tekee koko ajan päinvastaisia päätöksiä. Tällä viikollakin syntyy yksi päänavaus: Tuottajien omistama ja myös ulkoministeri Haavistolle läheinen yritys LSO aiotaan pelastaa veronmaksajien varoilla, jopa ilman eduskunnan päätöksiä. Ihmettelen,

miten se on mahdollista, kun budjetissa ei ole varattu määrärahaa tällaiseen pelastustyöhön.

Arvoisa puhemies! Ei liene mikään uutinen, kun sanon, että työttömyys on yhteiskuntamme suurin ongelma. Ellei sitä saada ratkaisevasti vähennetyksi, ei valtiontalouden kuntoon saattaminen ole helppoa. Jos työttömyys saataisiin vähemmäksi, saataisiin lisää verotuloja, sosiaaliturvamaksut pienentyisivät ja talous alkaisi pikkuhiljaa elpyä, kun ihmisillä olisi rahaa, millä ostaa tarvitsemiaan tavaroita. Työttömyys on epäinhimillistä, ja se loukkaa työttömien kansalaisoikeuksia. Erityisen epäinhimilliseksi on käymässä pitkäaikaistyöttömyys.

Viime viikolla julkaistu Tilastokeskuksen ja työministeriön yhteinen tutkimus osoittaa, että pitkäaikaistyöttömyys on paljon laajempaa kuin oli ennakkolta arvioitu. Viime vuoden lopussa oli työttömiä yli 530 000 ja heistä yli puolet eli noin 270 000 oli ollut työttömänä jo edellisen vuoden joulukuussa. Pitkäaikaistyöttömyys oli vuodessa lisääntynyt kolminkertaiseksi ja oli viime vuoden lopussa 117 000. Arvio on, että se on tämän vuoden lopussa noin 200 000. Pitkäaikaistyöttömien lukumäärä ei kuitenkaan kerro koko totuutta, koska siinä eivät näy ne pitkäaikaistyöttömät, jotka on työllistetty väliaikaisesti, esimerkiksi puoleksi vuodeksi.

Kun väestö jaetaan pääasiallisen toimeentulolähteen mukaan, työttömät ovat jo suurimpia ryhmiä. Heitä on kolminkertainen määrä esimerkiksi maatalousväestöön verrattuna. Tämän totesi tutkija Pekka Myrskylä selvitystä esitellessään. Tutkimuksessa todetaan myös, että viime vuoden lopussa oli 227 000 perhettä, joissa vaimo, mies tai molemmat olivat työttöminä. Se on 24 prosenttia työikäisistä perheistä. Tutkimus osoittaa varsin selkeästi sen, ettei hallitus ole saanut työttömyyden ongelmaa ratkaistuksi, vaan se muodostuu yhä suuremmaksi. Ennen kaikkea se on onnettomuus ja ongelma työttömälle itselleen, sillä jokaisen työttömän kohdalla se työttömyysaste on 100 prosenttia. Mitä pidempään ihminen on työttömänä, sitä vaikeampi hänen on sopeutua takaisin työelämään, jos satuisikin saamaan työtä.

Tässä lisätalousarviossa on esitetty toimenpiteitä työllisyyden parantamiseksi, ja se on hyvä asia. Parempi myöhään kuin ei milloinkaan! Ongelmaksi muodostuu se, ettei esimerkiksi kesätyötukea voida juurikaan käyttää lisätalousarvion viivästy misen vuoksi. Se on täällä todettu jo moneen otteeseen. Valiokuntahan muutti aikamääriä.

Myös vastavalmistuneiden työllistämistuen ja oppisopimustuen toimeenpano viivästyy, koska ne ovat uusia tukimuotoja, vaikka viime vuonna työllistämistuki olikin voimassa, ja ne on Etasopimuksen mukaisesti hyväksyttävä Brysselissä. Tuntuukin oudolta, ettei uusille tukimuodoille haettu ennakkolupaa Brysselistä. En tiedä, onko se mahdollista, mutta näin olisi ainakin pitänyt pyrkiä menettelemään, kun nähtiin, että lisätalousarvio viivästyy eduskunnassa. Nyt noiden tukien toimeenpano viivästyy virkamiesten arvion mukaan kahdella kuukaudella.

Nyt erilaisia työllistämistukimuotoja on lähes 20, ja niitä on aivan liikaa. Työvoimatoimistojen työntekijät eivät yksinkertaisesti ehdi perehtyä kaikkiin tukimuotoihin tarpeeksi varsinkaan, kun työministeriön antamat ohjeet ja asetukset muuttuvat koko ajan ja myös näiden tukimuotojen ja ohjeiden tulkinta on erilaista työvoimatoimistoissa. Työllistämistukimuotoja pitäisi vähentää ja yksinkertaistaa. Se selkeyttäisi ja helpottaisi niin työttömien työllistämistä kuin työvoimatoimistojen työtäkin. Onneksi työvoimaministeriössä on huomattu tämä asia, ja sinnehan on asetettu yhden miehen työryhmä, Harri Skogin työryhmä, miettimään, miten näitä tukimuotoja voitaisiin yksinkertaistaa.

Arvoisa puhemies! Rakennusalan työntekijöistä on lähes puolet työttömänä. Sen vuoksi olisin odottanut, että hallitus olisi tässä lisätalousarviossa lisännyt asuntojen rakentamiseen ja ennen kaikkea peruskorjaukseen tarvittavia määrärahoja enemmän kuin se 50 miljoonaa, joka tuossa lisätalousarviossa on. Jaoston saaman selvityksen mukaan määrärahan lisätarve olisi hallituksen esittämään nähden kolminkertainen.

Kun hallitus on aikaisemmin antanut lupausia jopa kaikkien peruskorjaushankkeiden rahoittamiseen, olisi nyt ollut aika lunastaa tuo lupaus varsinkin, kun korjattavia kohteita on ja se on tehokasta työllistämistä. Mutta jaoston saaman selvityksen mukaan, eräs virkamies sanoi sen suoraan, että nyt kesän aikaan ei haluta työllistää, vaan halutaan työllistää enemmän syksyllä, kun työttömyys taas lisääntyy. Tämä on erään virkamiehen arvio. Muutenkin jaostossa näkyi selkeästi se, että ympäristöministeriön asunto-osaston ja valtion asuntorahaston välillä on soveltamattomia ristiriitoja myöntämisvaltuuksissa.

Rouva puhemies! Eduskunta edellytti tämän vuoden varsinaista talousarviota käsitellessään, että hallituksen tulee seurata arvonlisäveron vai-

kutusta asumiskustannuksiin. Nyt valiokunta aika vaatimattomasti toteaa, että käytettävissä olevien tietojen mukaan arvonlisävero nostaa asumisen hintaa. Tämän painavampaa lausumaa ei ollut mahdollista jaostosta saada.

Asuminen on todella huomattavasti kallistunut arvonlisäveron voimaantultua. Monet työttömät, eläkeläiset ja lapsiperheet joutuvat kiristämään ennestään kireää vyötänsä. Mielestäni erityisen kohtuutonta oli saattaa puhdas, ja jätevesi arvonlisäveron piiriin. Se vaikuttaa huomattavasti lapsiperheiden asumiskustannuksiin, koska pyykinpesu on siellä jokapäiväistä puuhaa ja puhtaasta vedestä menee arvonlisävero ja jätevedestä menee myös. Vähintä, mitä hallitus voi tehdä tässä tilanteessa, on toteuttaa eduskunnan tahto ja seurata, paljonko asumiskustannukset eri väestöryhmissä todella nousevat ja antaa siitä syksyllä selvitys eduskunnalle.

Olen monta kertaa aikaisemmin vaatinut myös selvitystä hallitukselta siitä, miten sosiaaliturvan leikkaukset ja omavastuusoosuksien korotukset kohdistuvat eri väestöryhmiin, mm. lapsiperheisiin, työttömiin ja eläkeläisiin. Selvitystä ei ole tullut. Kun emme tiedä, mikä näiden ihmisten elämäntilanne tällä hetkellä on, saamme vain kuulla niistä surkeista kohtaloista tuolla ihmisten parissa liikkuessani. Olisi todella kohtuullista, jos hallitus alentuisi sen verran, että syksyllä antaisi näistä selvityksen, selonteon, eduskunnalle.

Ed. A p u k k a : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Laaksonen täällä äskettäin käytti hyvin perusteellisen ja pitkäkhön puheenvuoron ja esitti puheenvuorossaan vasemmistoliiton näkemykset lisätalousarviosta ja lähinnä niistä työllisyyden parantamiseen tähtäävistä esityksistä, joita tulimme budjetin yksityiskohtaisen käsittelyn yhteydessä tekemään, joten en aiokaan puuttua tuohon budjettiin, kun yhden ainoan momentin osalta. Tämä asia sisältyy lisäbudjetin momentille 26.97.34 Kuntien harkinnanvaraiset avustukset.

Haluan puuttua tähän yhteen ainoaan kohtaan sen vuoksi, että tämä on tyypillinen esimerkki siitä, miten voidaan tehdä epäoikeudenmukaisia ja oikeastaan kaikkien hyvien tapojenkin vastaisia päätöksiä. Tähän mainitsemaani momenttiin sisältyy luonnonsuojelulain 5 a §:n kumoamisesta johtuvat kuntien verotulomenetykset ja niiden korvaaminen kunnille. Tästä samaisesta kuntien harkinnanvaraisesta avustuksesta on tehty muutoinkin nykyään sellainen kaatopaik-

ka, että siihen sisällytetään aina uusia ja uusia asioita. Näyttää siltä, että tämän momentin määräraha ei ilmeisesti tule riittämään siksi, että siitä on tehty sellainen keräilyerä ja että varsinainen alkuperäinen käyttötarkoitus näyttää unohtuneen kokonaan.

Luonnonsuojelulain 5 a §:n kumoaminenhan johtuu siitä, että tässä talossa tehtiin surullisen kuuluisa pääomaverouudistus, jossa yhteydessä myös metsäverotus muuttui niin, että siirryttiin pinta-alan mukaisesta verotuksesta pääosin puun myyntiin tapahtuvaan verotukseen. Luonnonsuojelulain 5 a §:n varsinaisesti pitänyt sisälleen sen, että kunnille on korvattu suojelualueilta saamatta jääneistä verotuloista menetykset. Nyt kuitenkin tämän 5 a § kumoamisen yhteydessä päätettiin, että korvauksesta jatkossa huolehditaan siten, että se huomioidaan kuntien yhteisövero-osuudessa, ja ainoastaan 5 a §:n kumoamisen perusteluiden yhteydessä todettiin, että tänä vuonna maksetaan nuo menetykset kunnille täysimääräisenä ja nimenomaan kuntien harkinnanvaraisesta avustuksesta.

Tämä on sinänsä aika uskomaton juttu sen vuoksi, että aikanaan kun näitä suojelualueita on perustettu, on toisaalta valtio ja toisaalta kunnat tavallaan sopineet tämän lain puitteissa, että menetykset näistä suojelualueista kunnille korvataan täysimääräisinä. Eli valtio on tässä yksipuolisesti toiminut, niin kuin ei hyvän tavan mukaisesti sopijan pitäisi toimia, vaan se on yksipuolisesti päättänyt luopua pääosin näiden korvausten maksamisesta.

Vaikka tämä on sinänsä kovin pienen tuntui asia, tämä on muutamille kunnille erittäin merkittävä asia. Luen tästä näytteeksi muutama kunnan osalta, mitä tämä on merkinnyt. Minulla on tässä edessäni metsähallituksen tilityslappu vuodelta 91 suojelualueiden verokorvauksista. Muutamia kuntia mainitsen täältä: Ilo-mantsi 121 000, Kittilä 130 000, Kuhmo 325 000, Kuhmoinen 169 000, Lieksa 460 000, Pudasjärvi 173 000, Savukoski 453 000, Sodankylä 828 000 markkaa jne. Näitä kuntia, jotka ovat korvauksia saaneet, on yhteensä 108 kappaletta mutta yli 100 000 markan saajia näistä on ainoastaan 13 kappaletta. Kaikkein pienimmät ovat vähän toistasataa markkaa.

Eli tästä hyvin nähdään, että muutamille kunnille tämä menetys on melkoinen, mutta kaiken kaikkiaan tämä valtion kannalta ei merkitse juuri mitään, sillä esimerkiksi vuonna 91 korvaussumma yhteensä teki 4,9 miljoonaa markkaa. Eli tässä ei valtion kannalta puhuta rahasta, mutta

näiden muutamien kuntien kannalta kylläkin. Mutta enemmän tässä on minun mielestäni kysymys periaatteesta, että mikä aikanaan on sovittu, niin siitä pitäisi myös pitää huoli ja vastata sopimuksesta.

Valtiovarainvaliokunta, kun tuo 5 a § kumottiin luonnonsuojelulaista, joutui tekemään verotuslakiin vastaavat muutokset, ja valtiovarainvaliokunnassa tämä asia tajuttiin mielestäni aika hyvin, koska valtiovarainvaliokunnan mietinnössä viime vuoden joulukuulta todetaan näin: "Valiokunnan saaman selvityksen mukaan luonnonsuojelualueista maksetuilla korvauksilla on ollut joillekin kunnille huomattava merkitys. Tämän vuoksi luonnonsuojelualueista yhteisöveron kautta saatavat korvaukset tulevat olemaan lähivuosina vain hyvin vähäinen osa nykyisistä korvauksista."

Eli valtiovarainvaliokunta totesi, että tällä uudella systeemillä korvaus tulee olemaan minimaalisen pieni, ja näin onkin. Meille asiantuntijoiden kertoman mukaan mukaan kävi selväksi, että ainoastaan 1/8 kunnat tulevat suunnilleen saamaan siitä, mitä luonnonsuojelulain 5 a §:n mukaan olisi tullut.

Edelleen valtiovarainvaliokunta joulukuussa totesi vielä näin: "Valiokunnan käsityksen mukaan yksittäisten kuntien asemaa ei kuitenkaan tulisi heikentää toteutettavan uudistuksen yhteydessä", ja edelleen jatkuu: "Valiokunta edellyttää, että hallitus selvittää mahdollisuudet suorittaa valtion maille perustettujen luonnonsuojelualueiden aiheuttamista verotulomuutoksista asianomaisille kunnille korvaus valtion varoista verojärjestelmien ulkopuolisena eränä."

Eli valtiovarainvaliokunta lähti siitä, että tällainen uusi systeemi, jossa luonnonsuojelualueista saatava verotulokorvaus sisällytettäisiin kuntien yhteisövero-osuuteen, ei ole oikea, vaan pitäisi kehittää järjestelmä, jolla menetykset korvattaisiin samalla lailla täysimääräisinä kuin korvattiin vielä luonnonsuojelulain 5 a §:n mukaan.

Mutta, arvoisa puhemies, vaikka valtiovarainvaliokunta edellytti silloin tuossa joulukuussa mietinnössään tuota, mitä äsken luin, olemme monta kertaa tässä salissa törmänneet siihen, että erityisesti valtiovarainministeri Viinanen on hyvin rehvakkaasti sanonut, että tällaisilla eduskunnan lausumilla ei ole mitään merkitystä. Hän on useampaan otteeseen sanonut sen, että näillä ei ole mitään merkitystä, ja sen vuoksi herääkin oikeastaan kysymys, että kummin oikein on, että nauttiiko tässä maassa hallitus vielä

eduskunnan luottamusta vai pitääkö eduskunnan nauttia täällä hallituksen ja erityisesti valtiovarainministerin luottamusta.

Sen vuoksi olenkin valtiovarainvaliokunnassa asian käsittelyn yhteydessä esittänyt, että tekisimme itse asiassa asiallisesti tuon valtiovarainvaliokunnan joulukuisen lausuman kanssa yhteneväisen lausuman tässä yhteydessä jo pelkästään eduskunnan oman arvovallan vuoksikin. Jos kerran joulukuussa edellytettiin, että asia olisi saatava tältä osin kuntoon, lausuisimme sen nyt ja pitäisimme huolen siitä, että hallitus ja erityisesti valtiovarainministeri Viinanen eivät aina torppaa eduskunnan tekemiä kannan määrittelyjä.

Arvoisa puhemies! Sen vuoksi tulenkin esittämään budjetin yksityiskohtaisessa käsittelyssä lausumaa, joka kuuluu seuraavasti: "Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee kiireesti esityksen, jolla luonnonsuojelualueista johtuvat metsäverotulomenetykset korvataan asianomaisille kunnille täysimääräisinä."

Toivon todella, että eduskunta tältä osin olisi ryhdikäs ja olisi samaa mieltä kuin oli vielä joulukuussakin ja päättäisi todella valtion menojen kannalta mitättömän asian saattaa oikeaan päiväjärjestykseen ja hyväksyä lausuman ja myös valvoa, että hallitus tulee toimimaan lausuman mukaisesti. Valtiovarainvaliokunnassa asiasta oltiin hyvin pitkälle samaa mieltä, mutta tunnetuista syistä siellä kumminkin yhdellä äänellä hävisimme tämän esityksen. Toivon, että tässä salissa oikeudenmukaisuus löytyisi.

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Täällä on käyty laaja ja vellova keskustelu siitä, miten korot määräytyvät ja kenen puheet niitä oikein heiluttavat. Kun edellisessä elämässäni seurasin työkseni kansainvälisiä pääomamarkkinoita, haluan mielelläni sanoa muutaman kommentin tästäkin seikasta.

Keskuspankkihan voi vaikuttaa nykyisillä rahoitusmarkkinoilla vain lyhyisiin korkoihin. Rahapolitiikalla voidaan siis vaikuttaa siihen, mitkä lyhyet korot ovat, mutta ei pitkiin korkoihin. Pitkät korothan määräytyvät markkinoilla ja markkinoiden kantaan — miten mystinen eläin se nyt sitten onkin — vaikuttaa se, mikä on kansainvälinen korkokehitys, kansainvälinen pääomamarkkinatilanne, minkälaista on kotimainen finanssipolitiikka ja mitä löysempi budjettitai finanssipolitiikka on, sitä korkeammat korot ovat, minkälaista on talouspolitiikan uskottavuus ja mikä on hallituksen vahvuus.

Normaalistihan vallanpitäjien puheet vaikuttavat korkoihin. Markkinat seuraavat sitä, mitä pääministeri, valtiovarainministeri, hallitus tekee, mitä he lausuvat. Mutta jos hallitus heikko ja jos markkinat katsovat, että oppositiovoimat ovat hallitusta merkittävämpi tekijä, silloin se seuraa myös opposition puheita ja liikkeitä.

Täällä ainakin muutamat hallituspuolueen kansanedustajat, muistaakseni ed. Saari etunäissä, oli sitä mieltä, että opposition puheet ovat nyt olleet ne, jotka ovat heiluttaneet korkoja ja nostaneet niitä ylöspäin. Jos hän näin sanoi ja ajatteli, niin tähän on selvä tunnustus sille, että hallitus on heikko. Ei markkinat muutoin seuraa opposition puheita, ellei hallitus ole heikko.

Nyt on kyllä todella mielenkiintoista nähdä, montako promillea korot nousevat alkoholiministeri Kankaanniemen eron jälkeen. Se nähdään ehkä vielä tämän iltapäivän aikana tai viimeistään huomenna. Sitten nähdään, mikä on ollut hänen panoksensa ja hänen puolueensa panos hallituksessa ja miten markkinat ovat sitä arvostaneet.

On ollut mielenkiintoista seurata myös tämän hallituksen eliniän aikana sitä, että kun korot ovat laskeneet, hallitus on aina selittänyt, että no niin katsokaa nyt, meidän politiikkamme on toiminut ja näin uskottavaa meidän politiikkamme on ollut, ja ottanut sen omaan piikkiinsä ja omaksi ansiokseen. Vaikka, kun seuraa korkokehitystä, useimmiten on joutunut toteamaan, että Suomen pitkien korkojen lasku on paljolti ollut kiinni siitä, että kansainvälisillä markkinoilla korot ovat laskeneet, eli se on ollut heijastusta ulkoisista syistä eikä niinkään hallituksen omaa ansiota.

Mutta nyt, kun korot ovat nousseet, hallituspuolueiden kansanedustajat ainakin salissa ovat kiivaasti selittäneet, että nyt ne ovat nousseet siksi, kun maailmalla korot ovat nousseet. Pitäisi olla johdonmukainen siinä, että onko päätekijänä kansainväliset pääomamarkkinat vai oma politiikka. Hallituspuolueiden kansanedustajien kannattaisi varmaan useammin katsoa peiliin, mistä se syy löytyy tai kenen ansiota se homma on.

Arvoisa puhemies! Palatakseni toiseen lisätalousarvioon, täytyy sanoa, että tämä on niin tyhjä, että tästä ei ole todellakaan paljoa sanottavaa. Tähän on markkinointi työllisyys- ja koulutus-paketina, mutta tämä markkinointi kyllä ontuu. Sillä ensinnäkin hallitus on kokonaan unohtanut korkeakoulujen perusrahoituksen. Toiseksi täs-

sä ei lainkaan osoiteta määrärahoja ekologiseen kestäväan työllistämiseen. Kolmas vakava puute minusta on se, että tässä ei ole eletäkään elinkeinotukiviidakon purkamiseksi. Siis sen viidakon, jonka me kaikki tiedämme, että siellä on noin 190 erilaista elinkeinotukea, jotain 70 tai 90 erilaista verotukea jne. jne. Tukia, jotka menevät paljolti päällekkäin, ja tukia, jotka vääristävät kilpailua.

Olisin todella odottanut, että jo nyt olisi tehty jotain elinkeinotukiviidakon purkamiseksi, koska jo nyt on nähtävissä myös tämän tukiviidakon aiheuttama kilpailua vääristävät vaikutukset. Esimerkiksi starttirahalla, joka sinänsä varmasti on ihan hyvä ajatus siitä, että sillä voidaan lähteä perustamaan uusia yrityksiä, mutta sillä on samantien tuhottu terveitä yrityksiä.

Kuulin juuri eilen tapauksesta Malmilla, jossa ennen oli 4 parturiliikettä ja kaikki pysyivät pystyssä ja kaikilla oli vieraita ihmisiä töissä. Nyt siellä on 14, joista monet on perustettu starttirahan turvin ja joista starttirahaliikkeet pystyvät pyörittämään liikkeitään polkemalla hintoja. Yrittäjä, jonka kanssa keskustelin, hänellä oli ennen kaksi vierasta ihmistä töissä, nyt hänellä ei ole enää ketään. Hän on yksin ja hänkin on jo vaikeuksissa, koska starttirahan turvin liikettään pyörittävät myyvät palvelujaan puoleen hintaan. Eihän ole mitään mieltä siinä, että valtion tuella kaadetaan terveitä yrityksiä. Sen jälkeenhän yksikään yritys ei sitten enää ole terve.

Haluaisin sanoa vielä muutaman kommentin niistä perusteluista, jotka yksityiskohtaisessa käsittelyssä tulen muutosesityksen lisäbudjettiin tekemään.

Ensimmäinen koskee ulkoasiainministeriön pääluokkaa ja siinä humanitaarista apua. Viime vuonnahan kävi niin, että pakolaistoiminnan määrärahaista jäi käyttämättä noin 180 miljoonaa markkaa, vaikka tällaisille rahoille olisi todella tarvetta eri puolilla maailmaa. Nytkään ei ole kyllä nähtävissä, että kansainväliset konfliktit vähenisivät. Päinvastoin näyttää siltä, että ne lisääntyvät. Tältä osin tulen siis tekemään ed. Ulla Anttilan lisätalousarvioaloitteen pohjalta olevan lisämäärärahaesityksen.

Toinen seikka koskee sisäasiainministeriön pääluokkaa ja nimenomaan suomalaista aseväkivallan kasvamista. Nythän on nähty, että sarja väkivaltaisia välikohtauksia on Suomessa velloneut, ja ampuma-aseiden käyttö ja omistaminen ja niiden käyttö omaisuus- ja henkirikoksissa lisääntynyt. Olisi todella tarvetta siihen, että laittomia aseita saataisiin otetuksi pois ja poliisin huostaan. Yksi mahdollisuus on ar-

vovuosijärjestelmä eli sen käyttöönoton kiirehtiminen. Toinen keino tehostaa tätä voisi olla, että laittomista aseista, kun ne luovutetaan poliisiin haltuun, maksettaisiin jonkinlainen korvaus. Viittaan tässä ed. Haaviston lisätalousarvioaloitteeseen ja tulen tekemään sen mukaisen muutosesityksen.

Kolmas asia koskee maa- ja metsätalousministeriön pääluokkaa. Tämän vuoden budjetistahan hallitus poisti sekä momentin että määrärahan, joka on aiemmin monena vuotena ohjattu eläinsuojelutyöhön. Toki se määräraha on ollut viime vuosina täysin alimitoitettu siihen tarpeeseen nähden, mikä kentällä on, mutta valtakunnalliset eläinsuojeluyhdistykset ovat kuitenkin sen turvin voineet jatkaa arvokasta työtään valvonnan lisäämiseksi. Tässä tilanteessa, jossa lama on paitsi lisännyt eläimiin kohdistuvia julkmuksia myös sulkenut eläinsuojeluyhdistysten normaalit tulolähteet eli vähentänyt lahjoituksia, on ollut täysin vastuutonta lakkauttaa valtion apu eläinsuojelutyöltä. Julkisuuteen tulleet tapaukset, mm. Pirkkalan hevosräikkäysjuttu, ovat osoittaneet, että virallinen eläinsuojeluvallvonta ei ole tarpeeksi laajaa eikä toimi ja että se tarvitsee välttämättä tuekseen eläinsuojelujärjestöjen vapaaehtoistyötä. Siksi tulen ehdottamaan, että joko tulevissa lisäbudjeteissa tai viimeistään ensi vuoden budjetissa varattaisiin määräraha vapaaehtoiseen eläinsuojelutyöhön, siis siihen, joka budjetissa on vuosikautia ollut mutta joka nyt jostakin kumman syystä tänä vuonna vedettiin kokonaan yli.

Sitten, arvoisa puhemies, liikenneministeriön pääluokkaan. Valtiovarainministeriön liikennejaostossahan vihreillä ei ole paikkaa. Siksi vasta valtiovarainvaliokunnassa paljastui, mitä liikennejaoston velikullat ovat siellä puuhanneet ja mitä hanketta he ovat päättäneet vauhdittaa. Vastoin tielaitoksen preferenssijärjestystä velikullat ovat päättäneet, että Kärkistensalmen siltahankkeen toteuttamiseksi... (Ed. Laine: Eikö siellä ole sisaria lainkaan?) — Siellä ei ole sisaria lainkaan, se on siitä erikoinen jaosto, eikä se oikein taida täyttää tasa-arvolain edellytyksiä. Velikullat ovat päättäneet, että Kärkistensalmen siltapenkereitä ryhdytään rakentamaan nopeammin ja aiemmassa aikataulussa kuin tielaitos itsekin on kuvitellut. Tätä hanketta puolusteltiin sillä, että sinnehän tehdään nyt vain siltapenkereitä eikä ollenkaan itse siltaa. Tämä kuulostaa ihan yhtä koomiselta kuin viulunsoittaja katolla ollessaan sitä mieltä, että rakennetaan yhdet portaat ei minnekään. En ymmärrä, mitä

pelkillä penkereillä tehdään, jos ei siltaa aiottaisi tehdä. Kun nyt olen penkonut tätä asiaa ja kyselyt, kuka tätä siltaa oikeasti tarvitsee, selityksenä on vahvasti se, että Jyväskylän Suurajot. Niiden aikana tuo lossi, joka siellä on, ruuhkauttaa liikennettä pahoin. Ehdotan kyllä mieluummin, että Suurajot siirretään jonnekin muualle tai lakautetaan kuin että sinne ruvetaan silta- ja rakentamaan. Se ei ole mikään ilmainen eikä halpa juttu, muistaakseni jokin 80 miljoonan markan luokkaa oleva hanke.

Sitten vielä, arvoisa puhemies, yksi kommentti työministeriön hallinnonalalta. Tässä lisätalousarvioehdotuksessa esitetään määrärahoja ns. nuorisokansliapäällikkötyöryhmän esitysten toteuttamiseen. Näihin kuuluvat mm. "kibbutzi"-tyyppiset leirit ympäristöhuoltotoita varten. Mutta tämä esimerkki osoittaa, että nämä kansliapäälliköt eivät ole onnistuneet löytämään kaikkein olennaisimpia tapoja nuorten työllistämiseksi tai ympäristöhuoltotoiden tekemiseksi. Sen sijaan ympäristöministeriön asettaman ympäristönsuojelun ja -hoidon työllistämisyhmän vuonna 1993 valmistuneessa mietinnössä esitettiin lukuisia ympäristöalan järkeviä työllistämiskohteita, ja niitä voitiin osoittaa kaikkiaan 18 000 henkilötyövuoden verran. Niistä työpaikoista yli 2/3 oli kokonaan uusia. Olisin todella olettanut, että tähän lisätalousarvioon olisi osoitettu määrärahoja nimenomaan tämän työryhmän näkemysten mukaisesti. Nyt näin ei ole tehty. Siksi tulen ed. U. Anttilan lisätalousarvioaloitteen pohjalta tekemään tähän muutosesityksen.

Ed. Gustafsson: Arvoisa rouva puhemies! Tässä keskustelussa on luonnollisesti maan vakava työttömyystilanne ollut vahvasti esillä, omasta mielestäni ei edes kuitenkaan riittävästi. Vajaa tunti sitten käytiin keskustelua, jossa muistaakseni ed. Korva jossakin määrin loukkaantuneena kommentoi eräitä puheenvuoroja siihen tyyliin, että kyllä kaikissa puolueissa kaikki me kansanedustajat kannamme huolta työttömyydestä. Haluan uskoa ed. Korvan vilpittömyyteen ja näin uskon, että tämä työttömyyden taakka on varmaan hyvin raskas kaikkienkin meidän kansanedustajien olkapäillä, mutta silti nyt uskaltaisin sanoa näin, että kyllä hallituspuolueiden teot tässä asiassa ovat kuitenkin olleet liian vähäisiä.

Minusta paras esimerkki löytyy työministeri Kanervasta ja oikeastaan kokoomuksen nostattamasta hälystä, joka koski ympäristöministeri

Pietikäistä. Otan Pietikäis-tapauksen esille vain sen takia, että voi miten olisin toivonut, että kokoomuksen eduskuntaryhmä olisi kovistellut työministeri Kanervaa siitä, miten vähän hän on laittanut itseään ja tavallaan omaa esikuntaansa peliin työttömyyden vähentämiseksi. Samaa tietysti olisi voinut odottaa, että keskustapuolue olisi kovistellut työministeriötä ja työvoimaministeri Kanervaa.

Tältä osin minusta lisäbudjetti on tietysti oikean suuntainen, mutta tavattoman riittämätön. Sosialidemokraattien vastalauseessahan nostetaan toinen avainkysymys esille. Täällähän todetaan: "Erityisesti tulisi sitoutua siihen, että työttömälle voidaan osoittaa työtilaisuus ennen kuin työttömyys on jatkunut kaksi vuotta tai 500 päivää, sillä työttömyyden jatkuminen aiheuttaa ansiopäivärahalta putoavalle kohtuuttomia ongelmia". Me kaikki olemme juuri tämän asian tiimoilta saaneet kansalaisilta varmaan tavattoman paljon yhteydenottoja. Myös minulle on tullut Tampereelta hyvin tuskaisia puhelinsoittoja, kun kansalaiset ovat juuri tämän asian tiimoilta odottaneet niin kunnallisilta kuin valtiolisiltakin päättäjiltä tehokkaampia toimia.

Erään tällaisen yhteydenoton pohjalta olen selvittänyt Tampereen työvoimatoimiston ja Hämeen työvoimapiirin palkkaperusteisten työllisyysmäärärahojen tarvetta. Olen selvityksessäni tullut siihen lopputulokseen, että tukityöllistämisen taso tulee loppuvuonna laskemaan sekä määrärahojen riittämättömyyden takia että myös vilkastuneen työpaikkakäynnän takia.

Minusta tässä sinänsä hyvässä keskustelussa on tavattoman vähälle jäänyt oikeastaan yksittäisen työttömän näkökulma. Sen vuoksi haluan viime viikolta tuoda eduskunnan pöytäkirjoihin ja tässä salissakin todeta, miten illalla hyvin myöhäisen yhteydenoton pohjalta tänne eduskuntaan kuulin, että eräälle tamperelaiselle pitkäaikastyöttömälle oli jo luvattu työpaikka Hatanpään sairaalasta heinäkuun 1 päivästä. Kuitenkin viikko sitten hänelle todettiin, että työpaikkaa ei olekaan, koska valtion rahat ovat loppuneet. Mitä sinä, mitä me kansanedustajat teemme tässä tilanteessa?

Hämeen työvoimapiirissä on tehty kuukaudessa keskimäärin noin 2 000 uutta työllistämispäätöstä. Tämä taas joudutaan nyt hallituksen riittämättömien toimenpiteiden vuoksi laskemaan loppuvuodeksi alle tuhannen. Tampereen työvoimatoimistossa on tehty vähän alle 600

työllistämispäätöstä kuukaudessa. Tämä on laskemassa jo alle 400:n kesäkuussa. Loppuvuonna uusia työllistämispäätöksiä ei juurikaan voida tehdä.

Työvoimapiirin alueella arvioidaan tarvittavan nykyisiin työllisyysmäärärahoihin lisäystä — tarve riippuu pitkälti siitä, milloin rahat ovat käytettävissä — tasaisen käytön mukaan vielä noin 60—70 miljoonaa, jos raha olisi käytettävissä koko loppuvuoden ajan. Tässä lisätalousarviossa olevat rahat eivät kerta kaikkiaan riitä. Sen vuoksi pidän erinomaisena sitä, että sosiaalidemokraattien ja opposition vastalauseissa näkyy ilmi se lisärahan tarve, suuruusluokaltaan noin 200 miljoonaa markkaa, joka tässä asiassa on.

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Asia, josta itsekkin haluan lisätalousarvioesityksen yhteydessä käyttää puheenvuoron, liittyy juuri työllisyyteen ja työllisyysmäärärahoihin, siihen sektoriin, jonka Ahon hallitus on kaikkein huonoimmin hoitanut ja näyttää hoitavan myös loppukauden ajan, jonka se aikoo edelleen sitkeästi istua.

Lukiessani valtiovarainvaliokunnan mietintöä kohdasta 06 Työvoimapolitiikan toimeenpääntö ja edelleen Työvoima-asiain piiri- ja paikallishallinnon toimintamenot, siirtomääräraha 2 vuotta, saan sellaisen käsityksen, josta luulen, että se ei itse asiassa pidä paikkaansa. Siitä saa sellaisen käsityksen, että nyt nimenomaan oltaisiin lisäämässä erityisesti Uudellamaalla, mutta ehkä myös muualla työvoimahallinnossa toimivien henkilöiden lukumäärää. Tässä todetaan perusteluna, joka on aivan asiallinen perustelu, että esimerkiksi Uudenmaan läänissä työttömien lukumäärä on yli kymmenkertaistunut nykyisen laman aikana, mikä on nostanut työttömien työnhakijoiden lukumäärän virkailijaa kohden suurimmaksi koko maassa. Näin on todettu myös valiokunnan mietinnössä ja tämä pitää paikkansa. Erityisesti täällä on pitkäaikaistyöttömien lukumäärä rajusti kasvanut.

Kun samanaikaisesti valtionhallinnossa on meneillään henkilöstön supistamistoimenpiteet, joita ollaan myös kohdistamassa työvoimatoimiston henkilöstöön, valiokunnan mietinnöstä voi saada sellaisen käsityksen, että Uudellamaalla ei tehtäisikään mitään supistuksia, vaan tänne oltaisiin päinvastoin palkkaamassa lisää henkilökuntaa. Tämähän ei pidä paikkaansa. Esimerkiksi tänä keväänä, kun on käyty neuvotteluja työvoimahallinnon ja henkilöstön kesken, lähtö-

kohtana on ollut se, että Uudenmaan työvoimatoimistoista lakkautettaisiin 24 virkaa vuoden 1995 aikana. Henkilöstön pelkona ja monien muidenkin arvioiden mukaan oletusarvona on ollut se, että suurin osa näistä lakkautuksista toteutettaisiin ainakin ensi vaiheessa nimenomaan Helsingin työvoimatoimistossa. Esimerkiksi Vantaalle ja Espooseen on tietääkseni lisää tulossa muutamia henkilöitä työvoimahallintoon, mutta Helsinkiä ollaan nyt kohtelemassa erityisen kaltoin.

On muistettava, että Uudenmaan työnhakijoiden ja työttömien volyymi tällä hetkellä edustaa neljänneestä koko maan työttömyyslukuista. Avointen työpaikkojen osalta tilanne on epäedullisempi. Nimittäin osuus koko maan työpaikkaluvusta on vain 13 prosenttia, siis niistä uusista, mitä nyt voidaan täyttää. Helsingin osuus puolestaan Uudenmaan tapahtumista niin työnhakijoiden kuin työttömienkin henkilöiden osalta vaihtelee välillä 40—50 prosenttia.

Helsingin työvoimatoimistossa työskentelee tällä hetkellä noin 200 henkeä, ja se on maan suurin työvoimatoimisto. Ehkä joku ajattelee, että kun on noin suuri työvoimatoimisto, kyllähän sieltä joutaa väkeä supistamaan. Nyt on muistettava, että Helsingin työvoimatoimiston alueella joudutaan huolehtimaan helsinkiläisistä työnhakijoista, työttömistä, joita on siis yli 40 prosenttia Uudenmaan työttömistä. Muistaakseni 43 prosenttia oli huhtikuun luku eikä se ole siitä paljon muuttunut. Sen lisäksi siis että joutuu huolehtimaan helsinkiläisistä työnhakijoista Helsingin työvoimatoimisto hoitaa myös monia pääkaupunkiseudun, jopa läänin ja eräin osin myös aivan valtakunnan tason työvoimapalveluja siitä syystä, että se nyt sattuu sijaitsemaan täällä Helsingissä.

Otan muutaman esimerkin. Esimerkiksi muusikko- ja taiteilijavälitys, merialan työnvälitys, kansainväliset työvoimapalvelut, inkeriläisten paluumuuttajien palvelu jne. Tämän lisäksi eräitten suurten yritysten mm. pankkien uudelleenjärjestelyjen osalta voidaan sanoa, että Helsinki on joutunut ja joutuu toimimaan eräänlaisena kontaktitoimistona, kun järjestelyjä tehdään. Eli Helsingin työvoimatoimisto joutuu olemaan vähän kuin palokunta, joka antaa ”palokuntapalveluja” yritysten pääkonttoreille, jotka useasti toimivat täällä Helsingissä, vaikka todellakin työttömiksi jääneet saattavat olla muualla Suomessa.

Arvoisa puhemies! Halusin näin seikkaperäisesti kuvailla tätä tilannetta, koska olen havain-

nut eduskunnassa useasti niin, että kansanedustajat kovin vähän kantavat murhetta maan pääkaupungin kasvavasta työttömyydestä ja vaikeutuneesta tilanteesta ja luulevat edelleen, että täällä Helsingissä kaikki menee hyvin ja että täällä on muuta maata selvästi pienempi työttömyysaste. Näin ei ole.

Vuosikaudethan tilanne oli se, että Uusimaa ja Helsinki sai harkinnanvaraisia työllisyysmäärärahoja huonosti, mutta nyt on tilanne kohentumassa. Mutta edelleen täytyy todeta, että näitä määrärahoja tulee riittämättömästi Uudellemaalle ja erityisesti Helsinkiin. Pohjoisen ja itäisen Suomen läänit saavat työttömyysasteellaan huomattavasti edullisemman rahapotin kuin eteläisen Suomen väkirikkaat työttömyysalueet. Helsingin työvoimatoimistossa on työttömiä työnhakijoita yhtä paljon kuin Kainuun ja Oulun läänissä yhteensä tai Lapin ja Pohjois-Karjalan lääneissä yhteensä. Sen sijaan esimerkiksi valtiosektorin työllisyysmäärärahoja Kainuu, Oulu, Lappi ja Pohjois-Karjala ovat saaneet ja saavat tänä vuonna noin 266 miljoonaa markkaa ja Uusimaa taas 150 miljoonaa markkaa. Työttömiä näissä yllämainituissa pohjoisen lääneissä on huhtikuussa 94 ollut 91 200 ja Uudellamaalla samaan aikaan 115 505.

Arvoisa puhemies! Tiedän kyllä, että nyt sohaisen taas ehkä joidenkin ajatuksissa arkaa kohtaa, mutta haluan nostaa nyt tämän asian esille siitä syystä, että en halua, että pohjoisen lääneiltä otettaisiin rahaa pois. Mutta haluan korostaa, että on korkea saada tänne etelään huomattavasti enemmän työllisyysmäärärahoja kuin mitä tähän asti on tullut.

Nyt on jo tiedossa, että esimerkiksi Helsingissä on tarjottu ei oota jo pitkän aikaa. Erityisesti yksityisellä sektorilla olisi ollut mielekkäitä ja järkeviä työllistämiskohteita. Työnantajat olisivat valmiita ottamaan työntekijöitä, mutta ei ole ollut rahaa jäljellä, vaan on oltu pakkasen puolella jo toukokuun puolella monin paikoin. On jouduttu tarjoamaan ei oota, ja tämä on erittäin valitettavaa.

Arvoisa puhemies! Kerron muutamia lukuja. Kuten sanoin, niin maan työttömistä noin neljännes on siis täällä Uudenmaan alueella, mutta määrärahat eivät vielä kohtele Uuttamaata tasapuolisesti. Esimerkiksi valtionsektorin määrärahoja, nyt puhun, arvoisa puhemies, vanhoista määrärahoista, harkinnanvaraisia määrärahoja oli sidottu tälle vuodelle 692 miljoonaa markkaa ja vain vajaa viidennes siitä Uudellemaalle, vastaavasti yksityiselle sektorille yli 933 miljoonaa

markkaa ja taas jälleen vain vajaa viidennes tänne Uudellemaalle. Kuntasektorinkin osalta tilanne on samansuuntainen, itse asiassa vielä huonompi. Kun koko maahan oli varattu 757 miljoonaa markkaa, niin Uudellemaalle vain runsaat 115 miljoonaa markkaa eli alle 1/6 määrärahoista.

Arvoisa puhemies! Voisin luetella näitä lukuja yksityiskohtaisemmin ja pidempään, mutta en nyt halua tällä kansanedustajia rasittaa. Kun Uudenmaan kansanedustajat ovat lähestyneet myös työministeri Kanervaa keväällä kannanotolla, jossa erityisesti silloin kiinnitettiin huomiota investointiavusteisten määrärahojen jakoperusteisiin, ja kun kesäkuun alkupäivinä saimme työministeri Kanervan vastauksen Uudenmaan kansanedustajien kirjelmään, täytyy todeta, että sillä kirjelmällä ei Uudellamaalla mitään muutosta tule tapahtumaan, koska kirjeen sisältö oli Hyvää päivää kirvesvartta -vastaus. Tässä suhteessa toivoisi, että Uudenmaan kansanedustajat voisivat jatkaa vähän ryhdikkäämminkin vielä oman alueensa työllisyysasioiden käsittelyä ja nimenomaan työttömien aseman parantamista.

Uudellamaalla ja ainakin Helsingissä näyttää myös olevan niin, että työttömyys ei tule todellakaan korjaantumaan lähivuosina, vaan päinvastoin. Mikäli esimerkiksi Helsinki ja monet muut Uudenmaan kunnat jatkavat edelleen palvelujensa alasajoa, se tulee merkitsemään huomattavasti lisääntyvää työttömyyttä myös jatkossa kuntasektorilla.

Nimenomaan nyt olisi kaikin tavoin pyrittävä saamaan lisää määrärahoja, niin valtion sektorin kuin kuntasektorin työllistämistoimenpiteisiin. Nyt on käynyt selvästi myös ilmi, että kyllä valtio täällä etelässä ja samoin kunnat osaavat määrärahoja käyttää, vaikka alkukankeutta täällä toki on ollut. Mehän tiedämme, että muualla Suomessa näitä on totuttu käyttämään jo pitkään, mutta täällä etelässä tarve on tullut aivan viime vuosina, ja alkukankeutta on selvästi ollut. Tämä käy ilmi, kun työvoimatoimiston henkilökunnan kanssa keskustele.

Myös yksityiselle sektorille tällä hetkellä, kuten aikaisemmin sanoin, sijoittuisi erittäin suuri joukko pitkäaikaistyöttömiä ja erityisesti tämän lisätalousarvion jälkeen varmasti nuoria myöskin.

Ed. H ä m ä l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Ed. O. Ojala on aivan oikeassa siinä, että työttömyyden kasvu on aivan erityisesti näkynyt Uudella-

maalla, pääkaupunkiseudulla, ylipäänsä niillä alueilla, joissa aiemmin pikemminkin kärsittiin työvoimapulasta kuin työttömyydestä. Muutos on ollut tavattoman nopea, ja se on näkynyt myös työvoimahallinnon resursseissa.

Valtiovarainvaliokunta omassa mietinnössään jo toteaa, että Uudellamaalla työttömien työnhakijoiden lukumäärä virkailijaa kohti on tällä hetkellä suurin koko maassa. Sen vuoksi valiokunta pani mielihyvin merkille ensinnäkin sen, että lisäbudjetissa osoitetaan lisämäärärahoja työvoimahallinnon resursseihin. Pidämme sitä tärkeänä, koska on kaikkialla maassa tärkeitä, että työvoimahallinnolla on riittävät resurssit. Mitään työvoimapolitiikkaa ei voida panna täytäntöön, elleivät resurssit ole riittävät.

Mutta valtiovarainvaliokunta myös toteaa, että kun lisäresursseja nyt tämän lisäbudjetin täytäntöönpanossa ryhdytään jakamaan, työttömien määrän kasvu tulisi ottaa huomioon, kun määrärahaa alueittain kohdennetaan. Tässä on pyrkimyksenä juuri huomion kiinnittäminen tähän asiaan, johon ed. O. Ojalakin äskeisessä puheenvuorossaan kiinnitti huomiota. Tästä asiasta budjettiin kirjattiin sosiaali- ja työjaoston ja sittemmin valiokunnan lausuma aivan yksimielisesti.

Ed. Lahti-Nuuttila: Arvoisa puhemies! Varsin paljon ruotimista riittää ja riittäisi työllisyysmäärärahojen vaiheilla, ei ainoastaan niiden riittämättömyydessä.

Haluan kertoa pienen esimerkin siitä, millä tavalla esimerkiksi Uudenmaan lääniä ja Hämeen lääniä kohdellaan. Suuren rakennusalan työttömyyden vuoksi työvoimaministeriön pääluokasta on osoitettu näihin lääneihin työllisyysmäärärahoja tietty summa rakennusten peruskorjaustoimintaan. Ympäristöministeriön pääluokassa on Asuntorahasto jakamassa myös avustuksia korjaustoimintaan. Nyt Asuntorahasto pienentääkin mm. Uudenmaan ja Hämeen läänin oman ministeriönsä kiintiöitä sillä summalla, jonka työministeriö antaa suuren rakennusalan työttömyyden vähentämisen vuoksi lääneihin. Tällä tavalla näiden suurten, eteläisten läänien asema tulee vielä ongelmallisemmaksi, mitä ed. O. Ojala kertoi.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lainanottovaltuudet hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus vuoden 1994 toiseksi lisätalousarvioksi

Ainoa käsittely

Hallituksen esitys n:o 47

Lisätalousarvioaloitteet n:ot 34—48

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 35

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 35.

Ensin sallitaan yleiskeskustelu lisätalousarviesityksestä kokonaisuudessaan.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä esitellään ehdotusten tekemistä varten ensin menot pääluokittain ja luvuittain vastaavine perusteluineen, sitten tulot osastoittain ja luvuittain vastaavine perusteluineen, sitten mietinnössä oleva talousarvion tasapainoa koskeva lausuma, sen jälkeen lisätalousarvion yleisperusteluiksi tarkoitetut lausumaehdotukset sekä lopuksi mietinnön toinen ponsi, joka koskee lisätalousarvioaloitteiden hylkäämistä, ja kolmas ponsi, joka koskee lisätalousarvion julkaisemista ja soveltamista.

Yleiskeskustelua pääluokista, osastoista tai yleisperusteluista ei enää sallita, vaan ainoastaan ehdotukset lyhyine perusteluineen.

Kiinnitän edustajien huomiota valtiopäiväjärjestyksen 75 §:n 3 momentin säännökseen, jonka mukaan edustajan tekemä ehdotus, joka tarkoittaa uuden ja hallituksen esitykseen sisältyvämmän määrärahan tai muun päätöksen ottamista talousarvioon, voidaan talousarviosta päätettäessä ottaa huomioon ainoastaan, jos se on pantu vireille asianmukaisesti tehdyllä talousarvioaloitteella.

Menojen yksityiskohtaisessa käsittelyssä puhemiesneuvosto ehdottaa meneteltäväksi siten, että muutosehdotukset tehdään ja käsitellään asianomaisen momentin, luvun tai pääluokan kohdalla. Mikäli pääluokan tai pääluokan jonkin luvun kohdalla muutosehdotuksia ei ole tehty, pääluokka tai luku katsotaan hyväksytyksi valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaisena.

Osastoja koskevat ehdotukset tehdään ja äänestykset suoritetaan vastaavalla tavalla kuin menojen pääluokissa.

Jos mietintöä ei muuttamattomana hyväksytä, lähetetään asia valtiopäiväjärjestyksen 76 §:n mukaisesti takaisin valtiovarainvaliokuntaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Yleiskeskustelua ei synny.

Eduskunta ryhtyy lisätalousarvioehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Esitellään menot.

P ä ä l u o k k a 21

Luku 02 Tasavallan Presidentin kanslia hyväksytään.

P ä ä l u o k k a 24

Luku 30 Kansainvälinen kehitysyhteistyö

Keskustelu:

Ed. L a a k s o n e n : Rouva puhemies! Ilvastalauseeseen viitaten ehdotan, että momentille 24.30.66 otettaisiin lisäyksenä 40 000 000 markkaa kehitysyhteistyön humanitäärisen apuun.

Ed. L u u k k a i n e n : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Laaksosen tekemää ehdotusta. Se on täsmälleen sama kuin vihreiden vastalauseessa ja ed. U. Anttilan lisätalousarvioaloitteen mukainen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Edustajat Tiuri ja Lax merkitään läsnä oleviksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Laaksosen ed. Luukkaisen kannattamana ehdottanut momentille 66 lisäystä 40 000 000 markkaa II vastalauseen mukaisesti.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Laaksosen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 99 jaa- ja 68 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 31. (Ään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 99 Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot ja pääluokan perustelut hyväksytään.

P ä ä l u o k k a 25

Luku 20 Hovioikeudet, luku 25 Lääninoikeudet, luku 30 Käräjäoikeudet, luku 40 Erityistuoimioistimet, luku 45 Eräät oikeudenhoitomenot, luku 70 Vaalit ja pääluokan perustelut hyväksytään.

P ä ä l u o k k a 26

Luku 05 Lääninhallitukset hyväksytään.

Luku 75 Poliisitoimi

Keskustelu:

Ed. L u u k k a i n e n : Arvoisa puhemies! Ehdotan, että momentin 21 perusteluissa lausutaisiin: ”Eduskunta edellyttää, että pikaisesti selvitetään mahdollisuus toteuttaa ns. armovuosijärjestely laittomien aseiden saamiseksi viranomaisten haltuun.”

Ed. U. A n t t i l a : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Luukkaisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Luukkainen ed. U. Anttilan kannattamana ehdottanut momentin 21 perusteluihin III vastalauseen mukaista lausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Luukkaisen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 96 jaa- ja 68 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 34. (Ään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 97 Avustukset kunnille ja alueellinen kehittäminen

Keskustelu:

Ed. A p u k k a : Arvoisa puhemies! Ehdotan, että momentin 26.97.34 perusteluissa lausutaisiin: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee kiireesti esityksen, jolla luonnonsuojelualueista johtuvat metsäverotulomenetykset

korvataan asianomaisille kunnille täysimääräisinä."

Ed. L a a k s o n e n : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Apukan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Apukka ed. Laaksosen kannattamana ehdottanut momentin 34 perusteluihin II vastalauseen mukaista lausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Apukan ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 88 jaa- ja 74 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 36. (Ään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Pääluokan perustelut hyväksytään.

Pääluokka 27

Luku 10 Puolustusvoimat ja luku 30 Kansainvälinen rauhanturvaamistoiminta hyväksytään.

Pääluokka 28

Luku 06 Tapaturmakorvaukset ja muut vahingonkorvaukset, luku 39 Eräät siirrot Ahvenanmaan maakunnalle, luku 40 Tullilaitos, luku 60 Rakennushallinto, luku 80 Hallinnon uudistaminen ja eräät henkilöstöhallinnon tukitoimpiteet, luku 82 Postipankki Oy, luku 86 Suomen itsenäisyyden juhlarahasto, luku 87 Rahoitusmarkkinoiden vakauttaminen, luku 99 Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut menot ja pääluokan perustelut hyväksytään.

Pääluokka 29

Luku 01 Opetusministeriö, luku 10 Korkea-koulut, luku 19 Muut korkeakoulumenot, luku 39 Opintotuki, luku 42 Valtion yleissivistävät oppilaitokset, luku 43 Lukiot, peruskoulut ja musiikkioppilaitokset, luku 60 Valtion ammatilliset oppilaitokset, luku 65 Kunnalliset ja yksityiset ammatilliset oppilaitokset, luku 66 Oppisopimuskoulutus, luku 69 Aikuiskoulutus, luku 88

Suomen Akatemia ja tieteen tukeminen, luku 90 Taiteen tukeminen, luku 98 Liikunnan ja nuorisokasvatustyön tukeminen sekä pääluokan perustelut hyväksytään.

Pääluokka 30

Luku 01 Maa- ja metsätalousministeriö ja maaseutuelinkeinopiirit, luku 36 Kala-, riista- ja porotalous, luku 70 Maatalouden tutkimuskeskus, luku 86 Yksityismetsätalous, luku 95 Metsähallitus sekä luku 99 Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut menot hyväksytään.

Pääluokan perustelut

Keskustelu:

Ed. L u u k k a i n e n : Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pääluokan perusteluissa lausuttaisiin: "Eduskunta edellyttää, että tulevaisuudessa tai viimeistään ensi vuoden budjetissa varataan määräraha vapaaehtoiseen eläinsuojelutyöhön."

Ed. U. A n t t i l a : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Luukkaisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Luukkainen ed. U. Anttilan kannattamana ehdottanut pääluokan perusteluihin III vastalauseen mukaista lausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Luukkaisen ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 99 jaa- ja 66 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 33. (Ään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Pääluokka 31

Luku 24 Tielaitos

Keskustelu:

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Ehdotan, että momentille 21 otettaisiin lisäyksenä

102 100 000 markkaa yleisten teiden perustienpi-
toon lisätalousarvioaloitteen n:o 48 mukaisesti.

Ed. L a a k s o n e n : Arvoisa puhemies! Eh-
dotan, että luvun 31.24 perusteluissa lausuttai-
siin: "Eduskunta edellyttää hallituksen kehittä-
vän tielaitosta sen sijaan, että organisaatiota su-
pistamalla vähennetään laitoksen mahdollisuuksia
huolehtia tasapuolisesti tehtävästään."

Ed. M ä k e l ä : Arvoisa puhemies! Kannatan
ed. Vistbackan tekemää ehdotusta.

Ed. A p u k k a : Arvoisa puhemies! Kanna-
tan ed. Laaksosen tekemää ehdotusta.

Ed. L u u k k a i n e n : Arvoisa puhemies!
Ehdotan, että luvun 31.24 perustelujen ensim-
mäinen kappale poistettaisiin eli siis Kärkisten-
salmelle ei rakenneta siltapenkereitä.

Ed. U. A n t t i l a : Arvoisa puhemies! Kan-
natan ed. Luukkaisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Vist-
backa ed. Mäkelän kannattamana ehdottanut
momentille 21 lisäystä 102 100 000 markkaa lisä-
talousarvioaloitteen n:o 48 mukaisesti.

Ed. Luukkainen on ed. U. Anttilan kannatta-
mana ehdottanut, että luvun perustelujen ensim-
mäinen kappale poistetaan.

Ed. Laaksonen on ed. Apukan kannattamana
ehdottanut luvun perusteluihin II vastalauseen
mukaista lausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s : Ensin äänestetään momentin
21 määrärahaa ja sitten luvun perusteluista.

Äänestykset ja päätökset:

Momentin 31.24.21 määräraha

Äänestys ed. Vistbackan ehdotuksesta

Mietintö "jaa", ed. Vistbackan ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 145
jaa- ja 21 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 31. (Ään. 6)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luvun 31.24 perustelut

Äänestys ed. Luukkaisen ehdotuksesta

Mietintö "jaa", ed. Luukkaisen ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 142
jaa- ja 17 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 38. (Ään. 7)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Laaksosen ehdotuksesta

Mietintö "jaa", ed. Laaksosen ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 95
jaa- ja 68 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 33. (Ään. 8)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 30 Merenkululaitos, luku 55 Viestin-
nän korvaukset ja avustukset sekä luku 57 Hen-
kilö- ja tavaraliikenteen tuet ja korvaukset hy-
väksytään.

Puhetta ryhtyy johtamaan ensimmäinen vara-
puhemies Paakkinen.

Luku 85 Sijoitukset valtionenemmistöisiin
osa- ja osakeyhtiöihin

Keskustelu:

Ed. L a a k s o n e n : Arvoisa puhemies! Viit-
taten yleiskeskustelussa käyttämäni puheen-
vuoroon sekä valiokunnan mietintöön liitettyyn
II vastalauseeseen ehdotan, että momentti
31.85.88 poistettaisiin, mikä tarkoittaa sitä, että
valtioneuvosto ei saa oikeutta Finnairin yksityis-
tämiseen.

Ed. A p u k k a : Arvoisa puhemies! Kanna-
tan ed. Laaksosen linjakasta ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Keskustelussa on ed. Laaksonen ed. Apukan
kannattamana ehdottanut, että momentti 88
poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Laaksosen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 113 jaa- ja 51 ei-ääntä; poissa 35. (Ään. 9)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 90 Valtionrautatiet, luku 93 Ilmaliikenteen korvaukset ja avustukset, luku 96 Valtion korjaamo ja pääluokan perustelut hyväksytään.

Pääluokka 32

Luku 01 Kauppa- ja teollisuusministeriö, luku 38 Mittatekniikan keskus, luku 50 Teollisuuden ja sitä palvelevan tutkimuksen edistäminen, luku 55 Energiatalous ja pääluokan perustelut hyväksytään.

Pääluokka 33

Luku 01 Sosiaali- ja terveysministeriö, luku 03 Työttömyysturvalautakunta, luku 08 Kansanterveyslaitos, luku 09 Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus, luku 11 Lääkelaitos, luku 17 Työttömyysturva ja luku 28 Muu toimentuloturva hyväksytään.

Luku 29 Pakolaisten ja turvapaikan hakijoiden vastaanotto

Keskustelu:

Ed. **Mäkelä:** Arvoisa puhemies! Ehdotan lisätalousarvioaloitteen n:o 45 mukaisesti momentilta 33.29.61 vähennettäväksi 200 000 000 markkaa pakolaisten ja turvapaikan hakijoiden vastaanottoon tarkoitettua määrärahaa, jolloin vähennys olisi yhdessä valiokunnan esittämän vähennyksen kanssa 280 000 000 markkaa.

Ed. **Vistbacka:** Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Mäkelän ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Mäkelä ed. Vistbackan kannattamana ehdottanut, että momentilta 61 vähennettäisiin 200 000 000 markkaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Mäkelän ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 156 jaa- ja 6 ei-ääntä; poissa 37. (Ään. 10)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 32 Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto sekä pääluokan perustelut hyväksytään.

Pääluokka 34

Luku 01 Työministeriö ja luku 03 Työsuojelun piirihallinto hyväksytään.

Luku 06 Työvoimapolitiikan toimeenpano

Ensimmäinen varapuhemies: Luku käsitellään momenteittain.

Momentti 34.06.21 ja momentti 34.06.25 hyväksytään.

Momentti 34.06.30

Keskustelu:

Ed. **Hämäläinen:** Arvoisa puhemies! Ehdotan momentille 34.06.30 lisäystä 200 000 000 markkaa. Tämä momentti koskee valtionapua kunnille ja kuntayhtymille työttömyyden lieventämiseen, ja määräraha on tarkoitettu erityisesti pitkäaikaistyöttömyyden helpottamiseen.

Ed. **Laaksanen:** Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Hämäläisen tekemää ehdotusta, joka on samansisältöinen kuin II vastalauseessa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Hämäläinen ed. Laaksosen kannattamana ehdottanut momentille lisäystä 200 000 000 markkaa I vastalauseen mukaisesti.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Hämmäläisen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 95 jaa- ja 69 ei-ääntä; poissa 35. (Ään. 11)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Momentti 34.06.50, momentti 34.06.51 ja momentti 34.06.52 hyväksytään.

Momentti 34.06.61

Keskustelu:

Ed. Laaksosen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että II vastalauseen mukaisesti valtionapuun työttömyyden lieventämiseen otettaisiin lisäyksenä 350 000 000 markkaa.

Ed. Koskinen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Laaksosen ehdotusta, joka jokseenkin vastaa lisätalousarvioaloitettani n:o 43.

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Ehdotan III vastalauseen nojalla, että momentille otettaisiin lisäyksenä 60 000 000 markkaa käytettäväksi ympäristönsuojelun ja -hoidon työllistämistyöryhmän esittämien työllistämiskohtien toteuttamiseen.

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Luukkaisen tekemää ehdotusta, jonka perustelut liittyvät siis ympäristöministeriölle mietintönsä jättäneen työryhmän ehdotukseen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Laaksosen ed. Koskinen kannattamana ehdottanut momentille lisäystä 350 000 000 markkaa.

Ed. Luukkainen on ed. U. Anttilan kannattamana ehdottanut momentille lisäystä 60 000 000 markkaa III vastalauseen mukaisesti.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Ehdotukset ovat vastakkaisia, joten ensin on äänestettävä niiden välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Luukkaisen ja ed. Laaksosen ehdotusten välillä.

Ed. Luukkaisen ehdotus "jaa", ed. Laaksosen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 80 jaa- ja 61 ei-ääntä, 23 tyhjää; poissa 35. (Ään. 12)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Luukkaisen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Luukkaisen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Mietintö "jaa", ed. Luukkaisen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 96 jaa- ja 69 ei-ääntä; poissa 34. (Ään. 13)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Momentti 34.06.62

Keskustelu:

Ed. Laaksosen: Arvoisa puhemies! II vastalauseen mukaisesti ehdotan, että momentille 34.06.62 otettaisiin lisäyksenä 50 000 000 markkaa ja että momentin perusteluja muutettaisiin siten, että vuonna 1994 saa uusia avustuksia myöntää enintään 510 000 000 markkaa.

Ed. Apukka: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Laaksosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Laaksosen ed. Apukan kannattamana ehdottanut momentille lisäystä 50 000 000 markkaa ja momentin perusteluja muutettavaksi II vastalauseen mukaisesti.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Laaksosen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 96 jaa- ja 69 ei-ääntä; poissa 34. (Ään. 14)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Momentti 34.06.64 ja luvun perustelut hyväksytään.

Luku 99 Työministeriön hallinnonalan muut menot

Keskustelu:

Ed. Laaksosen: Arvoisa puhemies! Hallitus esittää työttömien aloitteellisen toiminnan tukemiseen 5 000 000 markkaa. Meidän mielestämme esitys on sinänsä hyvä, mutta ehdotan, että tälle momentille 52 otettaisiin vielä lisäystä 5 000 000 markkaa hyvään tarkoitukseen.

Ed. Apukan: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Laaksosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Laaksosen ed. Apukan kannattamana ehdottanut momentille 52 lisäystä 5 000 000 markkaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Laaksosen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 95 jaa- ja 72 ei-ääntä; poissa 32. (Ään. 15)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Pääluokan perustelut hyväksytään.

Pääluokka 35

Luku 25 Vesi- ja ympäristöhallinto sekä luku 30 Yhdyskunnat, alueidenkäyttö ja luonnonsuojelu hyväksytään.

Luku 45 Asunto- ja rakennustoimi

Ensimmäinen varapuhemies: Luku käsitellään momenteittain.

Momentti 35.45.53 hyväksytään.

Momentti 35.45.55

Keskustelu:

Ed. Hämäläinen: Arvoisa puhemies! Ehdotan momentille lisäyksenä 20 000 000 markkaa. Momentti koskee ylivelkaantuneiden korkotukea, ja katsomme, että siihen tarvitaan lisää rahaa, koska hakemuksiin ei nyt ole riittävästi rahaa käytettävissä.

Olemme myös sitä mieltä, että myöntämispäätökset tulisi tehdä viranomaispäätöksinä. Sen vuoksi I vastalauseeseen viitaten ehdotan, että momentin perusteluissa lausuttaisiin seuraavaa: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee välittömästi esityksen, jossa ylivelkaantuneiden asunnonhankkijoiden korkotukipäätökset siirretään viranomaispäätöksiksi kuitenkin siten, ettei asioiden hoito muutoksen johdosta viivästy.”

Ed. Lahti-Nuuttila: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Hämäläisen molempia, todella tarpeellisia ehdotuksia.

Ed. Suhonen: Arvoisa puhemies! Ehdotan momentille 35.45.55 lisäyksenä 15 000 000 markkaa ylivelkaantuneiden asunnonhankkijoiden korkotukeen sekä momentin perusteluja muutettavaksi niin, että korkotukilainojen yhteismäärä yhdessä aiemmin hyväksytyjen lainojen ja myönnettyjen valtuuksien kanssa saa olla enintään 2 600 000 000 markkaa.

Ed. Mäkipää: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Suhosen ehdotuksia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Hämäläinen ed. Lahti-Nuuttilan kannattamana ehdottanut momentille lisäystä 20 000 000 markkaa ja momentin perusteluihin I vastalauseen mukaista lausumaa.

Ed. Suhonen on ed. Mäkipään kannattamana ehdottanut momentille lisäystä 15 000 000 markkaa ja momentin perusteluja muutettavaksi lisätalousarvioaloitteen n:o 47 mukaisesti.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin äänestetään momentin määrärahaa koskevista ehdotuksista ja sitten perusteluja koskevista ehdotuksista.

Määrärahan osalta ehdotukset ovat vastakkaisia, joten ensin äänestetään niiden välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Perustelujen osalta ehdotukset ovat erillisiä, joten niistä äänestetään erikseen mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

Momentin määräraha

1) Äänestys ed. Suhosen ja ed. Hämäläisen ehdotusten välillä.

Ed. Suhosen ehdotus "jaa", ed. Hämäläisen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 74 jaa- ja 67 ei-ääntä, 24 tyhjää; poissa 34. (Ään. 16)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Suhosen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Suhosen ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Mietintö "jaa", ed. Suhosen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 93 jaa- ja 72 ei-ääntä, 1 tyhjää; poissa 33. (Ään. 17)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Momentin perustelut

Äänestys ed. Suhosen ehdotuksesta

Mietintö "jaa", ed. Suhosen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 130 jaa- ja 33 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 34. (Ään. 18)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Hämäläisen ehdotuksesta

Mietintö "jaa", ed. Hämäläisen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 94 jaa- ja 72 ei-ääntä, 1 tyhjää; poissa 32. (Ään. 19)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Momentti 35.45.56

Keskustelu:

Ed. Laaksonen: Arvoisa puhemies! Viitaten II vastalauseeseen ehdotan, että momentille 35.45.56 otettaisiin lisäyksenä 100 000 000 markkaa.

Ed. Hämäläinen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Laaksosen ehdotusta.

Ed. Vistbacka: Arvoisa puhemies! Ehdotan ed. Jurvan lisätalousarvioaloitteeseen n:o 38 viitaten, että momentille 35.45.56 otettaisiin lisäyksenä 50 000 000 markkaa avustuksiksi korjaustoimintaan.

Ed. Mäkelä: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Vistbackan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Laaksosen ed. Hämäläisen kannattamana ehdottanut momentille lisäystä 100 000 000 markkaa.

Ed. Vistbacka on ed. Mäkelän kannattamana ehdottanut momentille lisäystä 50 000 000 markkaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Ehdotukset ovat vastakkaisia, joten ensin äänestetään niiden välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Vistbackan ja ed. Laaksosen ehdotusten välillä.

Ed. Vistbackan ehdotus "jaa", ed. Laaksosen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 80 jaa- ja 67 ei-ääntä, 20 tyhjää; poissa 32. (Ään. 20)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Vistbackan ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Vistbackan ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Mietintö ”jaa”, ed. Vistbackan ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 94 jaa- ja 72 ei-ääntä, 1 tyhjää; poissa 32. (Ään. 21)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Momentti 35.45.57

Keskustelu:

Ed. **Hämäläinen:** Arvoisa puhemies! Ehdotan momentille 57 lisäyksenä 170 000 000 markkaa. Määräraha käytettäisiin arvonlisäveron vaikutusten kompensoimiseksi myös vuokra-asunnoissa asuville. Omistusasunnoissa asuvillehan tämä kompensatio tapahtuu, ja vuokra-asujille se voitaisiin tehdä joko asumistuella tai tarkistamalla aravalainojen takaisinmaksuehtoja.

Ed. **Lahti-Nuuttila:** Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Hämäläisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Hämäläinen ed. Lahti-Nuuttilan kannattamana ehdottanut momentille lisäystä 170 000 000 markkaa I vastalauseen mukaisesti.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Hämäläisen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 95 jaa- ja 71 ei-ääntä, 1 tyhjää; poissa 32. (Ään. 22)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Momentti 35.45.60

Keskustelu:

Ed. **Hämäläinen:** Arvoisa puhemies! Momentti koskee siirtoa valtion asuntorahastoon. Ehdotan momentille lisäystä 500 000 000 markkaa.

Ed. **Lahti-Nuuttila:** Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Hämäläisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Hämäläinen ed. Lahti-Nuuttilan kannattamana ehdottanut momentille lisäystä 500 000 000 markkaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Hämäläisen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 95 jaa- ja 70 ei-ääntä, 1 tyhjää; poissa 33. (Ään. 23)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Pääluokka 36

Luku 01 Markkamääräisen velan korko ja luku 09 Muut menot valtionvelasta hyväksytään.

Esitellään tulot.

Osasto 11

Luku 04 Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut, luku 08 Valmisteverot, luku 19 Muut veronluonteiset tulot sekä osaston perustelut hyväksytään.

Osasto 12

Luku 28 Valtiovarainministeriön hallinnonala, luku 29 Opetusministeriön hallinnonala, luku 30 Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala, luku 31 Liikenneministeriön hallinnonala, luku 32 Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala sekä luku 35 Ympäristöministeriön hallinnonala hyväksytään.

Osasto 13

Luku 05 Valtion liikelaitosten voiton tulou-
tukset hyväksytään.

Osasto 15

Luku 02 Valtion nettolainanotto hyväksy-
tään.

Mietinnössä oleva talousarvion tasapainoa
koskeva lausuma hyväksytään.

Yleisperustelut

Keskustelu:

Ed. Laaksosen: Arvoisa puhemies! II
vastalauseeseen viitaten ehdotan, että yleisperus-
teluissa lausuttaisiin:

”Eduskunta toteaa hallituksen virheellisen ta-
louspolitiikan johtaneen työttömyyden nousemi-
seen ennätyksellisen korkeaksi ja uhkaavan joh-
taa myönteisestä viennin kehittämisestä ja oras-
tavasta kotimarkkinoiden toipumisesta huoli-
matta korkean työttömyyden pitkittymiseen var-
sinkin, jos ensisijaisena tavoitteena pidetään
työttömyyden voimakkaan alentamisen sijasta
ennätyksellisen alhaista inflaatiota.

Eduskunta edellyttää työllisyyden nopean ja
tuntuvan parantamisen nostamista ensisijaiseksi
tavoitteeksi.”

Ed. Apukka: Arvoisa puhemies! Kanna-
tan ed. Laaksosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies:
Keskustelussa on ed. Laaksosen ed. Apukan
kannattamana ehdottanut yleisperusteluihin II
vastalauseen mukaista lausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Laaksosen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies:
Äänestyksessä on annettu 92 jaa- ja 71 ei-ääntä, 1
tyhjä; poissa 35. (Ään. 24)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta yhtyy mietinnön toiseen ponteen
sisältyvään ehdotukseen lisätalousarvioaloittei-
den hylkäämisestä.

Mietinnön kolmas ponsi, joka koskee lisäta-
lousarvion julkaisemista ja soveltamista, hyväk-
sytään.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen hyväksymisestä

Ainoa käsittely

Hallituksen esitys n:o 55

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 8

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan
mietintö n:o 8.

Keskustelu:

Ed. Donner: Arvoisa rouva puhemies!
Hallituksen tai ehkä byrokratian toimintaan liit-
tyy eräs omituisuus, joka toistuu usein ja joka on
se, että eduskuntaa hoputetaan nopeasti käsitte-
lemään asioita, jotka paremman valmistelun
puitteissa olisi voitu tuoda tähän taloon aiem-
minkin. Muistan erään sopimuksen, jota valtion-
hallinto pitkitteli noin 40 vuotta, kunnes se tuo-
tiin tänne. Mutta tämä hoppu pätee myös Riossa
kesäkuun 5. päivänä 92 hyväksyttyyn mutta vas-
ta nyt ratifioitavaksi tuotuun biologista moni-
muotoisuutta koskevaan yleissopimukseen, jota
ei ilmeisesti olisi tuotu tänne ennen kesälomia,
jollei olisi huomattu, että maamme ei voi osallistua
marraskuussa pidettävään seurantakonfe-
renssiin, jollei sopimus ole astunut voimaan.

Kiinnittäisin arvoisien edustajien huomion ul-
koasiainvaliokunnan mietinnön erääseen lausu-
maan, joka koskee konferenssin edellyttämää
maaraporttia, joka liittyy marraskuussa pidettä-
vään konferenssiin. Valiokunnan mielestä, sittee-
raan tässä meidän mietinnöstämme: ”Tähän ko-
koukseen valmisteltava Suomen maaraportti oli-
si ennen kokousta saatettava eduskuntakäsitte-
lyyn, joka voisi tapahtua ulkoasiain- ja ympäris-
tövaliokunnan yhteisen kuulemistilaisuuden yhe-
teydessä.”

Olemme saaneet myös sellaisia tietoja, ettei
olisi varaa edes käännettä tätä raporttia englan-
niksi. Toivottavasti tämä nyt jollakin tavalla ta-
louskriisistä huolimatta toteutuu.

Arvoisa puhemies! Biologisen monimuotoisuuden suurin vihollinen on luultavasti ihminen ja ihmiskunnan kehittämä teknologia autoineen ja kaikkine saasteineen. Yksinkertaistettuna asia voitaisiin ilmaista niin, että monimuotoisuus maapallollamme ehkä olisi parhaiten turvattava harrastamalla mm. järkevää perhesuunnittelupolitiikkaa ja siten vähentämällä 3 prosenttiin nousevaa syntyvyyttä joissakin valtioissa, sillä kestävä kehitys ei voi syntyä maassa, jossa syntyvyys, kuten monissa maissa, syö kaiken kasvun.

Meillähän tätä ongelmaa ei ole, kiitos Arvo Ylpön valistuneen kansan ja myös sen takia, että ehkäisymenetelmät ovat saaneet yleisen hyväksynnän. Mutta voisimme hieman provokatooristi kysyä, kun keskustelemme monimuotoisuudesta, olisiko hupenevia kehitysyhteistyövaroja yhä enemmän suunnattava näille perhesuunnittelusektoreille. Näin ollen ulkoasiainvaliokunnan äskettäin esittämä kannanotto ympäristö- ja kehitysyhteistyöongelmien yhdistämiseksi lienee edelleen ja uudelleen paikallaan.

Meidän maassammehan elää taatusti enemmän olioita tällä hetkellä, ainakin ihmisolioita, kuin viime jääkauden päättyessä. Näistä oloista 5 miljoonaa on ihmisiä, joiden esi-isiä tuskin oleskeli näillä main siihen aikaan, noin 10 000 — 15 000 vuotta sitten, koska senaikainen maisema ei antanut kovin paljon elinmahdollisuuksia metsästäjille ja kalastajille. Täällä oli suoraan sanoen aika kylmä. Jotkut eläimet jäivät eristyksiin, kun jäät katosivat ja vedenpinta laski, mm. muikku, joita kuitenkin löytyy myös nykyisen Ruotsin alueelta ja joiden mätiä erityisesti ruotsalaiset arvostavat. Toinen loukkuun jäänyt eläinlaji oli sittemmin saimaannorpaksi nimetty, jota on pidetty uniikkina. Saamieni tietojen mukaan tätä muistuttava eläin löytyy Aasiasta Baikal-järvestä.

Tällä haluan vain sanoa sen, mikä myös meidän mietinnössämme sanotaan, että Suomessahan on paljon uhanalaisia lajeja, mutta kaikki eivät suinkaan ole uniikkeja, ja saimaannorpasta on siis sanottu, että se olisi ainut. En tiedä. Mutta tämäkin liittyy tähän lähiympäristön ongelmaan, koska monia näitä lajeja löytyy myös Ruotsista ja idästä. Näitä lajeja löytyy muualta.

Rion sopimus biomonimuotoisuudesta ei siten pelkästään ole meidän ongelmamme vaan liittyy laajemmin sekä lähialueiden ympäristönsuojeluun että laajemmassa mittakaavassa kehitysyhteistyöhön, koska kuten sanottu, ihminen on tilaisuuden tullen asuttanut maapalloa, käyt-

tänyt sen luontoa hyväkseen, tuhonnut sitä mutta jättänyt maapallon kylmimmät osat, napapiirit ja Grönlannin jotenkuten rauhaan. Kaikkialle, missä on pystytty asumaan, sinne on myös ihminen muuttanut.

Uusi jääkausi, josta jotkut geologit ovat puhuneet, ei kuitenkaan liene meidän sukupolveamme uhkaava vaara, koska Rion konferenssi, jonka sivustakatsojana viivyin paikalla muutamän päivän, tunnisti toisen vaaran, nimittäin kasvihuoneilmioistä johtuvan, josta kuitenkin oli tehty aikaisempi sopimus: Montrealin pöytäkirja vuodelta 88. Kuitenkin voidaan tietysti väitellä siitä, mikä on kaikkein tärkein luonnonsuojelusopimus. Ulkoasiainvaliokunta mietinnössään sanoo käsityksensä, että juuri tämä sopimus on kansainvälisesti merkittävin. Voi olla.

Olen joskus joutunut miettimään tämän tyyppisten kansainvälisten sopimusten merkitystä. Joskus tuntuu siltä, että ne eivät ainakaan lyhyellä tähtäimellä muuta ihmiskunnan, kansojen ja valtioiden suhtautumista. Toisaalta ei saa väheksyäkään niiden merkitystä siitäkään huolimatta, että joissakin kehitysmaissa helposti voidaan sanoa, että teollistunut maailma on kehittynyt luonnon tuhon kustannuksella ja että nyt halutaan kieltää kehitysmaita tekemästä samoin. Ajatusten kulku on kuitenkin mielestäni jonkin verran virheellinen. Kestävän kehityksen periaate ei sulje pois sitä mahdollisuutta, että köyhin ja alikehittynein osa yhteistä maapalloamme voisi kehittyä taloudellisestikin, mutta se vaatii luultavasti enemmän toimia äsken mainitun perhesuunnittelun ja syntyvyyden sääntelyn merkeissä kuin pelkästään luontoon liittyviä.

Mietinnössämme joudumme toteamaan, että metsä on Suomen kannalta ehkä se tärkein luonnonvara, jonka yhteydessä voisimme jotakin tehdä. Ympäristövaliokunnan lausunnossa todetaan, että noin 43 prosenttia Suomen uhanalaisista lajeista elää metsissä. Tämä antaa ajattelun aihetta myös metsätalouden kannalta.

Valiokunta korostaa myös sitä, että siitäkin huolimatta, että meillä on omassa maassamme useita tärkeitä ja huomioon otettavia biologisia tutkimusasemia, meidän pitäisi myös pyrkiä kehittämään yhteistyötä kehitysmaiden kanssa ja luoda sinnekin tutkimusasemia, jotka ehkä edistäisivät luonnonsuojelua näidenkin maiden alueella.

Arvoisa puhemies! Olemme myös peräänkuuluttamassa hallituksen lakiesitystä geeniteknii-

kasta, jonka pitäisi välttämättä tulla eduskunnan käsittelyyn tulevan syksyn aikana.

Mitä määrärahoihin tulee, on esitetty erilaisia arvioita siitä, mitä tarvittavat suojelutoimet maksaisivat, ja niiden aikataulusta. Tällä hetkellä on varattu suojelutoimiin 167 miljoonaa markkaa vuositasona, mutta sillä aikataululla ja sillä rahoituksella näiden ohjelmien toteuttaminen kestäisi noin 16 vuotta. Voimme tietysti kysyä itseltämme, pitäisikö ohjelmaa nopeuttaa tai olemmeko jollakin tavalla vain symbolisesti kehityksessä mukana ja jätämme tuleville sukupolville tämän tehtävän. Tämä tietysti liittyy valtion yleiseen taloustilanteeseen, mutta luonnonsuojelu ja monimuotoinen suojelu turvaa myös taloudellista tulevaisuuttamme.

Arvoisa puhemies! Totean tyydytyksellä kuitenkin sen, että lopultakin Suomi on ratifioimassa tämän sopimuksen ja voimme toivottavasti täysipainoisemmin kuin aikaisemmin osallistua tähän tärkeään työhön.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Donner ihan mukavassa puheenvuorossaan arveli, että luultavasti ihminen on se, joka on aiheuttanut suurimman uhan sopimuksen mukaisen tavoitteen hävittämiseksi. Siihen voisi vain sanoa, että kyllä se varmasti on ihminen.

Hän otti esimerkiksi jääkauden aikaisen tilanteen. Se on oikein hyvä esimerkki tässä yhteydessä siinä mielessä, että jääkausi tuli siinä määrin hitaasti ja väistyi siinä määrin hitaasti, että eliölajit saattoivat väistää mannerjään aluetta ja sen jälkeen jälleen vallata alueen uudelleen takaisin. Mutta kun ihminen mellastaa, niin vauhti on sellainen, että monimuotoisuudesta ei ole kohta mitään jäljellä. Siinä käy huonosti myös saimaanhylkeelle, joka on saimaannorpan nykyinen nimi.

Sanoisin sillä tavalla biologisen monimuotoisuuden yleissopimuksesta, että se on varsinainen indikaatiosopimus. Jos tämä sopimus toteutuu, sen tavoite ja henki toteutuu, ihmisellä itselläänkin on jotakin toivoa. Jos näin ei käy, ihminen itsekin on tuhoon tuomittu.

Ed. Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Donner kiinnitti huomiota määrärahakysymyksiin monimuotoisuuden säilyttämiseksi ja totesi määrärahojen alhaisen tason tällä hetkellä siten, että suojeluohjelmien toteuttaminen veisi 16 vuotta. Todellakin hallituksen esityksessä todetaan, että luonnon monimuotoisuuden turvaaminen Suomessa maksaisi noin

2 miljardia markkaa. Kun nyt viime päivinä on puhuttu esimerkiksi maatalouspaketin suuruudesta, 15 miljardista markasta, tai pelkästään maatalouden ympäristötuen osuudesta, 1,7 miljardista markasta, niin ei tuntuisi kovin kohtuuttomalta, että painopistettä hieman valtion budjetin valmistelussa siirrettäisiin siihen, että Suomen luonnon monimuotoisuus turvattaisiin ja osoitettaisiin vähän ripeämmässä tahdissa suojelualueäärärahat. Tietenkään suojelualueet eivät ole ainoa asia, vaan ihmisen toiminta ja teollisuusyhdyskunnat vaikuttavat myös siihen, miten luonnon monimuotoisuus säilyy, mutta tästä olisi hyvä lähteä liikkeelle.

Ulkoasiainvaliokunnan käsittelyssä käytiin vilkasta keskustelua sopimuksesta. Kiinnitin huomiota vain sellaiseen painotukseen, joka silloin tällöin nousee esiin, että katsotaan, että luonto muualla on niin paljon rikkaampaa ja monipuolisempaa ja monimuotoisempaa, että meidän kannattaisi puhua nimenomaan Etelä-Amerikan sademetsistä tai Afrikan luonnosta tai muusta tällaisesta. Itse pidän tärkeänä, että Suomi puhuessaan näistä asioista toteuttaa myös omia suojeluhankkeitaan sillä tavalla, että omista puheissamme olemme uskottavia. Sellainen politiikka, jossa nähdään luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen tärkeäksi vain muualla mutta ei Suomessa, todennäköisesti syö uskottavuutta Suomen koko kansainvälisestä ympäristöpolitiikasta.

Ed. Donner (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan vain todeta, että Rion konferenssissa Suomen hallitus, jos puhutaan kaksinaismoraalista, myös esitti, että se tulee toteuttamaan 0,7 prosentin bruttokansantuoteosuuden kehitysavussa vuoteen 2000 mennessä. Minä pelkään jonkin verran vähän samaa kuin ed. Haavisto, että Suomen virallinen asenne, siis se, minä esittävät, ei ole sama kuin ne tosiasiat, joiden mukaan toimitaan.

Totean myös sen, että Suomen taloudellisen kehityksen kannalta sopimuksen seuranta Suomessa on hyvin tärkeätä, koska jos me emme turvaa Suomen luonnon monimuotoisuutta myös taloudellisesti, joudumme eräänlaiseen regressiovaiheeseen vielä enemmän kuin nyt.

Ed. Myller: Arvoisa puhemies! Kansainvälisiä sopimuksia on suhteellisen helppo hyväksyä, koska niillä harvoin, ainakaan ympäristönsuojelusopimuksilla, on pakottavia velvoitteita

toimia sovitun mukaisesti. Tämä on myös nyt käsitellyssä olevan Rion biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen akilleenkantapää.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle toetaan, että sopimuksen hyväksyminen ei edellytä Suomessa lainsäädäntötoimia mutta sopimus haluttiin eduskunnan hyväksyttäväksi sen merkityksen ja laajakantoisuuden vuoksi. Tästä voisi saada sen käsityksen, että Suomessa on kaikki hyvin ja lajien monimuotoisuus turvattu. Näin ei kuitenkaan ole. Esimerkiksi Euroopan unionin kautta tulee mm. elinympäristödirektiivin kautta paineita muuttaa lainsäädäntöä. Elinympäristödirektiivillä ja lintudirektiivillä EU puolestaan pyrkii itse jäsenmaissaan saattamaan Rion kokouksen päätökset voimaan.

Elinympäristödirektiivin lähtökohtana on tehostaa jo aiemmin sovittujen luonnonvaraisten eläinten ja kasvien suojelua koskevien sopimusten toteuttamista. Direktiivin tarkoituksperät ovat kuitenkin laajemmat. Direktiivi tähtää myös luontotyyppien suojeluun niiden itsensä vuoksi eikä vain sen vuoksi, että ne muodostavat elinympäristön eläin- ja kasvilajeille. Tällainen ajattelu on uutta Suomessa ja vaatiikin tekeillä olevalta uudelta luonnonsuojelulailta ennakkoluulotonta otetta, jotta elinympäristödirektiivin syvin olemus saataisiin meilläkin esille.

Suomeen pitäisi myös saada ympäristölaki, joka puitelakina sitoisi ympäristönäkökulman avulla niin suojelun tarpeet kuin luonnon käytönkin tarpeet. Tässä mielessä ei liikaa korosteta sitä, mikä ympäristövaliokunnan lausunnosakin on todettu, että Suomen erityinen vastuu biodiversiteetistä on boreaalisen metsäluonnon suojeleminen. Pohjoisen metsäluonnon säilyttäminen on tärkeää paitsi tämän luontotyyppin suojelun vuoksi myös siksi, että 43 prosenttia kaikista uhanalaisista lajeistamme elää metsissä.

Suojelualueita perustamalla onnistutaan suojelemaan arvokkaita esimerkkejä luonnon monimuotoisuudesta, mutta tämä ei riitä. Siksi koko metsätaloutemme pohjana tulee olla metsien kestävä käyttö, niin että voisimme todella tulevaisuudessa nostaa kaupalliseksi valtiksemme metsävarojen ekologisen hyödyntämisen. Tällä hetkellä Suomessa ongelmaksi on koettu se, ettei meillä ole riittävästi tutkimustietoa monimuotoisuutta ylläpitävästä metsätaloudesta. Tämän tutkimustoiminnan nopea virittäminen onkin välttämätöntä ja tästäkin syystä on kannustettava ja tuettava mm. Joensuun yliopiston, Karjalan

tutkimuslaitoksen, Metsäntutkimuslaitoksen ja Euroopan metsäinstituutin yhteistyötä tällaisen tutkimuksen alueella.

Monimuotoisuutta ylläpitävän metsätalouden mallia etsivä tutkimusprojekti on ainutlaatuinen koko maailmassa. Tulokseksi pitäisi toteuttajien mielestä tulla käytännön ehdotuksia siitä, miten metsätaloudessa monimuotoisuutta voidaan arvioida ja seurata sekä mikä on monimuotoisuuden dynamiikka, mikä sen aiheuttaa ja mikä ylläpitää. Tällaisen pohjatiedon jälkeen, kunhan näitä tietoja vain sovelletaan käytäntöön, voimme todella vilpittömästi sanoa olevamme metsävarojen ekologisessa käytössä maailman mallimaa.

Parantamalla metsiemme käyttöä emme kuitenkaan voi kuitata osuuttamme monimuotoisuudesta hoidetuksi. Suomessa on suojeltua metsämaata tällä hetkellä 2,6 prosenttia koko maan kasvillisesta metsämaasta. Suurin osa vahvistetuista noin 400 000 hehtaarin suojeluohjelmista on toteuttamatta. Tästä määrästä 200 000 hehtaaria on yksityistä maata. On laskettu, toisin kuin täällä kerrottiin hallituksen ohjelmassa olevan, että suojelun hinta nykytavalla toteutettuna olisi lähemmäs 10 miljardia. Täällä sanottiin 2 miljardia. Tietysti laskutapoja voi olla monenlaisia, mutta joka tapauksessa huomataan, että summat ovat aivan eri luokkaa kuin mihin tällä hetkellä Suomessa on varauduttu, kun suojelualueita perustetaan ja valtiolle suojelutarpeita varten maata hankitaan.

Ympäristövaliokunta esittää omassa lausunnossaan eräitä uusia mahdollisuuksia toteuttaa suojeluohjelmia. Yksi niistä on se, että suojelualueet olisi laitettava tärkeysjärjestykseen, ja se on ihan hyvä asia, mutta nykyisillä määrärahoilla, jotka siis parhaimmillaankin ovat reilusti alle 200 miljoonaa vuodessa ja olivat pitkän aikaa alle 100 miljoonaa markkaa vuodessa, ei tärkeimpiäkään alueita saada valtiolle ja tätä kautta suojeltua. Valtion maiden käyttäminen vaihtomaana saattaa auttaa hieman, mutta pelkään pahoin, että jos vain tätä käytetään, silloin hyvin äkkiä ollaan siinä tilanteessa, että tätä kautta valtion maat on yksityistetty, ja sitäkö en pidä järkevänä.

Käytännössä on tullut esiin myös mahdollisuus luovuttaa valtion omistukseen tullutta kiinteää omaisuutta, esimerkiksi asunto-osakkeita, vastineeksi maasta. Ongelmana on käytännön tilanteissa ollut verotus. Kun maata vaihdetaan maahan, ei leimaveroa ole. Sen sijaan kun vastikkeeksi saa asunto-osakkeita, leimavero on mak-

settava. En tiedä, miten suuri ongelma tämä on, mutta käytännön kaupantekotilanteissa se on koettu ongelmaksi.

Ympäristövaliokunta kehottaa hallitusta myös pohtimaan muita vaihtoehtoisia tapoja vähentää tarvetta maanhankinnassa täyskompensatioon. Näitä keinoja ovat mm. kaavoituksen tehostaminen ja suojeltavien alueiden määrälläiset käyttörajoitukset. Kaiken kaikkiaan päämääränä pitäisi olla, että Suomessakin päästäisiin suojelualueilla rahastamisesta eurooppalaiseen käytäntöön, jossa korvaus maksetaan vain haitasta.

Ympäristön tutkimuksessa on Suomessa otettu muillekin esimerkiksi kelpaavia askeleita, joita kuvailin edellä puhuessani metsätaloudesta ja siinä käyntiin lähteneestä monimuotoisuustutkimuksesta. Tutkimustarpeita varten on Suomeen perustettu myös kaksi biosfäärialuetta, toinen Saaristomerelle ja toinen Pohjois-Karjalaan Lieksaan ja Ilomantsiin. Näillä alueilla on yhtäältä tavoitteena suojella ja säilyttää luontoa ja toisaalta tutkia ihmisten käden jälkiä. Näiltä alueilta saadaan arvokasta tietoa siitä, kuinka ihmistoiminnot muuttavat elinympäristöämme. Pohjois-Karjalan biosfäärialueeseen kuuluu koskemattomaa luonnonpuistoa ja puunjalostusteollisuutta. Biosfäärialueet kuuluvat maailmanlaajuiseen verkostoon, jossa ne edustavat omaleimaista suomalaista luontoa.

Ympäristövaliokunta omassa lausunnossan korostaakin, että alueilla tehtävä tutkimustyö on tärkeää Rion yleissopimuksen tavoitteiden toteuttamisessa. Niinpä toivonkin, että myös eduskunnassa kiinnitetään huomiota siihen, että biosfäärialueet saavat riittävästi resursseja tähän tärkeään tutkimustyöhön.

Arvoisa puhemies! Olen tarkastellut Rion monimuotoisuussopimusta ainoastaan Suomen kannalta, Suomen luonnon ja ekosysteemin kannalta, mutta Rion sopimuksen yksi painopisteistä on sellaisen toiminnan tukeminen, jolla edistetään luonnonmukaista elämää kehitysmaissa, ennen muuta uusiutuviin luonnonvaroihin perustuvaa energiataloutta. Suomella olisi-kin hyvät mahdollisuudet tukea mm. metsäprojektien avulla kehitysmaiden omia ponnisteluja. Pelkällä kehitysavulla ei kuitenkaan onnistuta kuin pieniltä osin saavuttamaan haluttuja tavoitteita.

Kehitysmaiden suuri velka pakottaa köyhät maat viljelemään yksipuolisesti ja vain vientiin kelpaavia tuotteita. Ulkoa päin pakotetulla monokulttuurilla köyhdytetään biodiversiteettiä ja

lopputuloksena on jo monin paikoin näkyvä autioituminen ja maan kuluminen.

On kaksi asiaa, joista Riossa ei juurikaan kyety sopimaan. Ensimmäinen on juuri rikkaiden teollisuusmaiden taloudellinen riisto köyhiä maita kohtaan sekä toinen kehitysmaissa tapahtuva liiallinen väestökasvu. Ensimmäistä ongelmaa piilottelivat rikkaat teollisuusmaat ja toista kehitysmaat. Todellisiin tuloksiin ei päästä, ellei kehitykselle anneta mahdollisuutta saattaa omaa kehitystään liikkeelle luomalla oikeudenmukaisempi taloudellinen järjestys. Väestön lisääntymisen rajoittaminenkin onnistuu vain osana köyhyyden poistamiseen tähtäävää ohjelmaa. Peilikuvana kehitysmaiden ongelmille on myös nähtävä oma tuhmaava ja tuhoava elämäntapamme. Meidän on itse teollisuusmaissa kyettävä pääsemään tasapainoon luonnon kestokyvyn kanssa ja mahdollistettava näin myös nykyisille kehityksille oikeudenmukaisempi osuus yhteisistä luonnonvaroista.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

hallintovaliokuntaan:

4) Hallituksen esitys n:o 122 laiksi väestötietolain 2 §:n muuttamisesta

valtiovarainvaliokuntaan:

5) Hallituksen esitys n:o 123 laiksi varallisuusverolain 24 §:n muuttamisesta

maa- ja metsätalousvaliokuntaan:

6) Hallituksen esitys n:o 124 laiksi Lapin vajaa-tuottoisten metsien kunnostamisesta annetun lain muuttamisesta

työasiainvaliokuntaan:

7) Hallituksen esitys n:o 125 laiksi väliaikaisista poikkeuksista työsopimuslain 2 §:n 2 momenttiin

perustuslakivaliokuntaan ja suhteita ulkovaltoihin koskevalta osalta ulkoasiainvaliokuntaan:

8) Kertomus hallituksen toimenpiteistä vuonna 1993 (K 6)

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon:

9) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 15 (HE 69)

10) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 16 (HE 107)

11) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 17 (HE 104)

12) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 18 (HE 105)

Ensimmäinen varapuhemies:
Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 16.05.

Täysistunto lopetetaan kello 15.56.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

